D17 LR
1
Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

Europos LIETUVIS

Nr. 42 (1232) Londonas, 1974 m. spalio 29 d. XXVIII metai

Vélinės

Kraupus rudens vėjas negailestingai drasko per vasarą gražiai žaliavusius medžių lapus. Mirgėdami vaškinėmis spalvomis, jie pamažu leidžiasi į žemės kapą, į mirtį. Jų gyvenimas pasibaigė...

Kas savaitę ateina žinios, kad dar vienas lietuvis, dar vienas išeivijos brolis, tarsi tas pageltęs lapas, atsisveikino su šiuo pasauliu ir nuskrido į anapus. Mirtis yra nepaperkama ir nenugalima.

Gal nei viena tauta nepalaiko tokių gilių ryšių su mirusiais, kaip lietuviai. Nuo pagonybės laikų iki šiai dienai lietuviai gerbia mirusiuosius, tikėdami, kad bendravimas su jais tik laikinai yra nutrūkęs. Todėl ir Vėlinių mistiką lietuviai išgyvena žymiai giliau ir realiau. „Čia lietuvis išryškėja ne kaip romantikas, bet kaip gilus tikrovininkas, pajutęs ne tik gyvenimo paviršių, bet ir jo gelmę. Mirusiųjų pasaulis jam nėra fantastinė romantika, atsijusi nuo gyvenimo, bet gilesnė tikrovė."

Daugybė mūsų tautiečių jau yra prisiglaudę amžinam poilsiui svetimose žemėse. Kas besuskaitys tuos viso pasaulio kapinėse, Sibiro taigose ar Lietuvos miškų glūdumoje supiltus kauburėlius, po kuriais ilsisi nustojusi plakti lietuviška širdis.

Vėlinės yra geriausioji proga prisiminti tuos, kurie su mumis gyveno, mus pagimdė ir į žmones išleido. Laimingi tie, kurie gali Vėlinių dieną aplankyti savųjų kapus, juos simboline žvakute apšviesti, rudens gėlės žiedu papuošti. Iš mirusiųjų kapo Vėlinių vakarą į gyvuosius jie kalba savo gyvenimiškąja išmintimi, šeimos šilima, nauju įkvėpimu. Reikia tik parimti, įsiklausyti ir suprasti, kad jie mus įpareigoja atlikti jų nebaigtus darbus, padaryti tai, ko jie nespėjo ar negalėjo padaryti.

Mes savo kuklius nekrologus dažnai užbaigiame žodžiais: „Tebūnie tau lengva svetimoji žemė, nes negalėjai sugrįžti į savąją tėvynę, kurią taip mylėjai". Šitas linkėjimas nėra beprasmis. Mūsų visų dvasios sparnai atkreipti į tėviškės dangų, o savus kaulus ar pelenus norėtume priglausti šalia tėvų ir protėvių. Tie, kurie suklupo pusiaukelėje į namus, Vėlinių vakarą iš savųjų kapų mus įpareigoja neužmiršti, kas mes esame ir kur yra mūsų amžinojo poilsio vieta.

***

Ak, taip paprasta viskas, net keista:
Čia pat gyvas žmogus, čia pat — miręs...
Veidas mėlsta. Tylu. Kvepia vaistai.
Kažkas amžiams išeina ir skirias.

Ištuštėjo namai. Nebejaukūs.
Šnibžda moterys... Praviros durys...
Tyli beržas už lango vienplaukis
Ir saulėgrąžų gelsvos kepurės.

Mama! Kas čia? Nejaugi miražas?
Tu tyli. Ir žinau, kad tylėsi...
Saulė leidžias. Saulėgrąžos gręžias
Į saulėlydžio tylumą vėsią.

A. Skinkys

Susitaré ar ne?

Praėjusį savaitgalį didžioji britų spauda ir radijas skelbė žinias, kad JAV ir Tarybų Sąjunga susitaré dėl žydų emigracijos. Buvo paskelbtas senatoriaus H. Jacksono susirašinėjimas su dr. Kissingeriu, kuriame sakoma, kad JAV sutinka duoti T. Sąjungai išimtines prekybos teises, o Tarybų Sąjunga kasmet leidžia emigruoti 60.000 žydų. Vienas dienraštis buvo paskelbęs net susitarimo punktus, kurių viename esą sakoma, kad „emigracijos pareiškimai bus svarstomi iš eilės, neatsižvelgiant į rasę, tikybą ar tautybę". Vadinasi, daroma prielaida, kad tuo susitarimu galės pasinaudoti ir kitų tautybių T. Sąjungos gyventojai.

Žydai tiek Vakaruose, tiek pačioj T. Sąjungoj dėl šito nerodė didelio optimizmo, nes iš patyrimo žino, kad tokių susitarimų niekas negali kontroliuoti. Rezistentas mokslininkas Sacharovas tiesiog pareiškė, kad civilizuotame krašte leidimas emigruoti nėra jokia dovana, o kiekvieno piliečio teisė. Be to, jis klausė, kodėl nieko nesakoma apie sugrįžimą atgal, jei kuris emigrantas to pageidautų. Taip pat jis būkštavo, kad pareiškusieji norą išvykti gali būti ir toliau persekiojami ir atleidžiami iš darbo. Sovietų spauda bei radijas tokio susitarimo iš viso neminėjo.

Pagaliau spalio 22 d. pasklido žinia, kad JAV prezidentas Fordas apie tokį susitarimą visiškai nieko nežino. Girdi, einančios derybos dėl prekybos sutarties ir emigracijos, bet joks konkretus skaičius nebuvęs niekada minimas. Žodžiu sakant, jokio susitarimo iki šiol nesą. Visa priklausys, kaip pasiseks dr. Kissingerio misija Maskvoje, kur pirmoje eilėje bus svarstomi ginklų apribojimo klausimai.

Patikrinus oficialius JAV ambasados Londone leidžiamo informacijos biuletenio tekstus, galima matyti, kad dr. Kissingeris ir senatorius H. Jackson tuo reikalu pasikeitė laiškais. Net ir pati informacija pavadinta „Sovietų emigracijos susitarimas".

Dr. Kissingerio laiške minima, kad vyksta pasitarimai su Sovietų vyriausybe dėl emigracijos sąlygų ir išvardinti pageidavimai, kuriuos JAV vyriausybė yra pateikusi. Tačiau ten nieko neminima apie emigrantų skaičių ir nurodoma, kad tai liečia tik žydus. Senatorius H. Jacksonas sutinka su dr. Kissingerio išvedžiojimais ir nurodo, kad būsimųjų emigrantų skaičius galįs pasiekti 60.000.

Iš visa to galima matyti, kad derybos vyksta, bet Tarybų Sąjunga jas nori išnaudoti žymiai platesniems tikslams, o ne vien tik prekybai pagerinti. Be to, iš paskirų spaudoje pasirodančių žinių galima spėti, kad pačioje Tarybų Sąjungoje esama nesutarimų dėl žydų emigracijos tarp vyriausybės ir KGB.

Tikintieji baiminasi

Vakarų spaudoje vis daugiau ir daugiau pasigirsta aliarmuojančių žinių dėl Vatikano politikos su Rytais. Ypačiai baiminamasi dėl popiežiaus taktikos tvirtinti ateistinių vyriausybių pristatytus vyskupus. Apie tai jau viešai prabilo ir Lietuvos Katalikų Kronikos, įspėdamos, jog „valdžios parinkti dvasiškiai skelbia, kad mūsuose Bažnyčia nėra persekiojama". Ir prideda, kad „labai nusiviltų Lietuvos tikintieji, jeigu Vatikanas tokių dvasiškių skaičių dar padaugintų".

Apie pavojingą Vatikano diplomatinį žaidimą platų straipsnį paskelbė buvęs karo metu vokiečių kariuomenės štabo Rytų skyriaus žvalgybos viršininkas Reinhard Gehlen (Rheinischer Merkur, 11. 10. 1974).

Jis papasakoja iš dalies žinomą istoriją, kaip Stalinas, vokiečių kariuomenės spaudžiamas, panaikino ortodoksų bažnyčios suvaržymus Rusijoje, paleido iš koncentracijos stovyklų įkalintus dvasiškius, leido išsirinkti visos Rusijos ortodoksų patriarchą ir net pasiūlė prisijungti Ukrainos katalikų Rytų apeigų Bažnyčią.

Stalino triukas, kaip žinoma, buvo nepaprastai sėkmingas: religinio entuziazmo apimta liaudis laimėjo karą. Todėl nenuostabu, kad ir po karo ne visi suvaržymai iš karto buvo grąžinti. Pvz., buvo paliktos ortodoksų kunigų seminarijos, į kurias valdžia pasiuntė partijos atrinktus gabiausius ateistus. Jie vėliau turėjo pasidaryti ir pasidarė ortodoksų bažnytiniais vadovais. Anot minėto Gehlen, dabartinis Leningrado ortodoksų patriarchas iš tikrųjų yra KGB pulkininkas. Ta pačia proga jis papasakojo ir apie jėzuitų universiteto Romoje profesorių tėvą Tonelį, kuris pasirodė buvęs Sovietų agentas, o dabar gyvenąs Rytų Vokietijoje.

Nuo prisimintino Chruščiovo žento Adžubėjaus vizito pas popiežių Joną XXIII, tą patį išbandytą metodą Sovietai pradėjo vartoti ir su Vatikanu. Išnaudodami itališką popiežių temperamentą ir katalikams būdingą pasitikėjimą „paklydusiais broliais", jie pradėjo skiepyti savo marksistinę religiją ne nuo apačios, bet iš viršaus. Šis skiepijimas eina dviem kryptim: agentų infiltravimu į kunigų seminarijas bei parapijas ir tiesioginiu politiniu spaudimu į Vatikaną skirti valdžios bei partijos pristatytus vyskupus. Atseit, jeigu norite palengvinti savo tikinčiųjų padėtį, — priimkite mūsų pasiūlytus vyskupus, nes anie senieji nebesupranta „naujųjų laikų" dvasios.

Lenkiasi Vatikanas vien tik gero tikintiesiems norėdamas. Dėl to popiežius neleido ukrainiečiams išsirinkti kankinio kardinolo Slipyj Vakaruose esančiųjų katalikų patriarchu, kad nepakenktų tikinčiųjų vienybei Rytuose. Nustūmė nuo sosto kitą kankinį kardinolą Mindszenty, kad Vengrijos katalikų būklė susinormuotų ir pagerėtų. Paskyrė Lietuvai naujus Maskvos rekomenduotus vysupus (nors senieji — Steponavičius, Sladkevičius nušalinti iš pareigų), kad tik liautųsi tikinčiųjų persekiojimas...

Vien tiktai Lenkijos primatas Wyszinskis, savo beveik fanatiškai tikinčios tautos palaikomas, iki šiol dar nekapituliavo. Nežiūrint slaptų pasitarimų ir derybų, kurias, tur būt, Maskvos iniciatyva veda mons. Casaroli, Wyszinskis iki šiol neužleido savo sosto jau numatytiems ir paskirtiems naujiems kardinolams (vienas iš jų jau esąs miręs). Nežinia, kaip ilgai Wyszinskis dar išsilaikys, nes patikėtiniu Lenkijos bažnyčios reikalams paskirtas didžiausias jo priešas, buvęs partizanų vadas Moczar.

Visų šitų politinių manevrų akivaizdoje, Vatikanas, o tuo pačiu ir Katalikų Bažnyčia, atsidūrė naujose ideologinio-komunistinio karo pozicijose. Iki šiol nei viename fronte nesimato pergalės ženklų. Priešingai — atrodo, kad ji tų pozicijų ilgai neatlaikys. Tad ar ne geriau būtų, kol dar ne vėlu, jų visiškai atsisakyti? Gal teisingi yra Lietuvos kunigai ir tikintieji, kurie viešai maldauja, kad Vatikanas, vietoje siuntęs vilkus avies kailyje, paliktų pačioms avelėms savo ganytojus pasirinkti.

Lucanus

St. Chatarine Festivalis

VILTĖ ZUBRICKAITĖ — VYNUOGIŲ KARALIENĖ

Niagaros pusiausalyje, St. Catharines mieste (Kanadoje) nuo senų laikų vyksta tradiciniai, labai iškilmingi, vynuogių ir vyno festivaliai — savotiškos derliaus šventės. Iškiliam didingam parade dalyvauja ne tik kanadiečiai, bet taip pat daug žmonių iš JAV ir kitų tolimų vietovių. Vynuogių festivalio eisenoje iškilmingai žygiuoja pradžios mokyklos, gimnazijos, studentai, kariai, policija, gaisrininkai, orkestrai, įvairūs klubai, etninės grupės, įvairios firmos, ūkininkai, fabrikų darbininkai ir kt. Visi stengiasi kiek galima puošniau ir iškilmingiau pasirodyti. Čia matai puikias gimnazijų ir universitetų uniformas, beveik viso pasaulio tautų grupes, pasipuošusias tautiniais drabužiais, žygiuojančias su plakatais ir vėliavomis. Šiais metais toji šventė įvyko rugsėjo 29 d.

Per savaitę prieš paradą renkama vynuogių šventės karalienė — Grape Festival Queen. Šiais metais į šį titulą pretendavo 34 kandidatės. Jų tarpe viena lietuvaitė, **Viltė Zubrickaitė**. Ji ir buvo išrinkta vynuogių karaliene 1974-1975 m.

Kaip rašė vietinis dienraštis „Standard" parade dalyvavo 40 orkestrų, 131 organizuoti paradiniai vienetai ir daugiau kaip 300,000 žiūrovų. To viso didelio parengimo centre buvo mūsų lietuvaitė Viltė, o kartu su ja ir visi lietuviai. Radijas ir televizija vis kartojo, kad „Viltė Zubrickas is a Lithuanian". Tur būt, niekada šioje provincijoje nebuvo tiek išgarsintas lietuvių vardas, kaip tame parade.

Pasakiškai gėlėmis išpuoštame automobilyje karalienė buvo atvežta prie tribūnos, iškelta ir pasodinta soste. Festivalio dalyviai iškilmingai žygiavo pro ją dvi su puse valandos.

Tradicinė vynuogių šventė tą dieną nesibaigia. Visos etninės grupės bei kanadiečių klubai rengia atskirus priėmimus, kuriuose karalienė turi dalyvauti. Viltei tai didelė garbė, o kartu ir šviesesnės ateities galimybės.

Be oficialaus 500 dolerių čekio ir kitokių dovanų, Viltė Zubrickaitė vasario mėnesį pakviesta dviem savaitėm į panašią šventę Trinidade. Kelionės išlaidos ir visas pragyvenimas nemokamai.

Šiuo metu Viltė mokosi gimnazijos 13-toje klasėje. Dėl tolimesnės savo karjeros dar nesanti apsisprendusi. Ji yra „anglikonų" Algimanto ir Joanos (Šukytės) Zubrickų duktė. Jos tėvelis, Algimantas Zubrickas gyveno Manchesteryje ir reiškėsi lietuviškoje veikloje. Joana Šukytė-Zubrickienė su tėveliu, žinomu veikėju, Lietuvos savanoriu ir atsiminimų autorium A. Šukiu, gyveno Bradforde. Čia dainavo chore ir priklausė tautinių šokių ir vaidintojų grupėms. Algimantas ir Joana emigravo į Kanadą ir čia sukūrė šeimą. Jų duktė Viltė gražiai kalba ir rašo lietuviškai, šoka tautinių šokių grupėje „Nemunas", minėjimų ir švenčių metu pasirodo kaip pianistė.

St. Catharinietis

IŠKEITĖ PROFESIJĄ

Neseniai su pagyrimu baigęs Bradfordo universitetą chemijos inžinierius J. Underhill atsisakė mokytojo darbo ir pradėjo valyti kaminus. Tuo būdu jis sakosi gaunąs mokytojo algą, dirbdamas tik po 25 valandas per savaitę.

Septynios DIENOS

— Po to, kai Nixonas pasiūlė Egiptui pastatyti atominės energijos stotį, sovietai padarė tą patį.

— Lenkijos vyriausybė įteikė Londono miesto tarybai urną su žemės sauja iš Chopino gimtinės. Tai buvo padaryta Chopino 125 m. mirties sukakties proga. Prie Festival Hall bus pastatytas Chopinui paminklas.

— New Yorko gyventojai turi apie vieną milijoną rankinių ginklų, kurių jie teisėtai negalėtų laikyti.

— Portugalijos gyventojai, kurie turėjo atsakingas pareigas diktatorių laikais, neturės teisės dalyvauti rinkimuose.

— Pirmą kartą nuo 1930 m. Maskvoje užsienio žurnalistams leista dalyvauti teisme, kuriame buvo nagrinėjama Sovietų žydo Polskio byla. Polskis kaltinamas suvažinėjęs mergaitę Maskvos gatvėje ir nubaustas 100 rublių.

— Ateinančiais metais pasirodys rinkoje pasaulyje gražiausias ir brangiausias Rolls-Royce automobilis. Jis kaštuos 30.000 svarų. Užsakymų jau gauta dvejiems metams.

— Nutarta, kad ateinančią vasarą tarptautinis komunistų kongresas, kurio nebuvo nuo 1967 m., įvyks Rytų Vokietijoje.

— JAV pakeistas rinkimų įstatymas, pagal kurį Kongreso narių rinkiminės propagandos negalės finansuoti viešosios bendrovės. Prezidento rinkimų finansavimas nepakeistas, tačiau abiejų partijų kandidatai negalės gauti daugiau kaip po 20 mil. dolerių.

— Prezidentui užvetavus Kongreso nutarimą, JAV ir toliau tieks ginklus Turkijai.

— Brazilijoje, priimant Rytų Vokietijos ambasadorių, per klaidą buvo sugrotas Vakarų Vokietijos himnas.

— Prancūzija reikalauja, kad D. Britanija greičiau apsispręstų už ar prieš E. Bendruomenę.

— Sovietų ambasadorius Londone Lunkovas apsilankė pas min. pirmininką ir pasveikino rinkimų laimėjimo proga.

— Lietingas ruduo labai pakenkė Anglijos sodams, todėl obuolių kainos gali pakilti. Bet daržovių derlius numatomas labai geras.

— Paryžiuje moteris nušoko iš Eifelio bokšto ir užsimušė. Iki šiol per 85 metus nuo bokšto pastatymo jau užsimušė 360 žmonių.

— Už sukčiavimą Gruzijoje atleisti iš darbo prof. sąjungų pirmininkas ir vieno fabriko direktorius.

— Volkswagen'ų pardavimas Vokietijoje sumažėjo 17.5%. Fabrikas siūlo darbininkams premijas, kad savanoriškai paliktų darbą.

— Labiausiai žinomas sovietinis literatūros žurnalas „Novy Mir" pakeitė redaktorių. Pasitraukė Kosolapovas, kuris visai nebuvo rašytojas, o jo vietą užėmė poetas Narovčatovas.

— Nors Indijos vyriausybė oficialiai neskelbia, tačiau užsienio korespondentai praneša, kad kai kuriose Indijos provincijose žmonės miršta badu.

— Fizikos Nobelio premiją (£53.000) laimėjo du britų astronomai — sir Martin Ryle ir prof. Anthony Hewish.

— Privatiškas anglų pilis ir rūmus per šią vasarą aplankė 7 milijonai vizitorių.

— Rašytoja Ursula Bloom ką tik išleido 482-trąją knygą. Iš viso ji yra parašiusi jau 500 knygų, kurių dalis dar laukia leidėjų. Dalis jos kūrinių pasirašyta slapyvardžiais.

— Rašytojas Solženicynas, pasak ukrainiečių laikraštį „Svoboda", prisipažinęs esąs ukrainiečių kilmės.

— Izraelio imigracijos ministeris Šlomo Rosen pareiškė, kad kraštas yra pajėgus priimti, apgyvendinti ir aprūpinti darbu neribotą žydų imigrantų skaičių.

— Maskvoje pagaliau susitarta, kad JAV parduos T. Sąjungai 2.2 mil. tonų kviečių.

— Sumažėjus statyboms, ateinančiais metais numatoma iš Anglijos eksportuoti 35 mil. plytų.

— Portugalijoje pirmą kartą po 48 metų buvo sušauktas komunistų kongresas. Dalyvavo 6.000 delegatų.

PASAULYJE

DIPLOMATIJOS ŠEFO NOTOS

Lietuvos Diplomatijos Šefas pristatė Jungtinių Tautų Generaliniam sekretoriui nuorašus savo protesto notų, pasiųtų Australijos ir Naujosios Zelandijos vyriausybėms dėl jų suteikto Baltijos Valstybių „inkorporacijos" į Sovietų Sąjungą pripažinimo.

Lydimajame rašte S. Lozoraitis pažymi, jog kalbamų vyriausybių didžiai neteisingas veiksmas paryškina faktą, kuris tegali būti pavadintas neįtikėtinu. Būtent, kad tuo metu, kada Jungtinės Tautos aktyviai rūpinasi užeuropinių tautų dekolonizavimu bei laisvinimu, Europos vidury Lietuva, Estija ir Latvija tebėra sovietų karinės okupacijos priespaudoje.

PAKEIS ANGLIJOS VEIDĄ

Jeigu naujoji darbiečių vyriausybė ilgesnį laiką išsilaikys valdžioje ir pajėgs įgyvendinti visus iki šiol skelbtus projektus, tai Anglijos vidaus gyvenimas būtų žymiai pakeistas.

Socialinio kontrakto rėmuose vyriausybė nusavins pramonę, perims naujoms statyboms skirtus žemės plotus, skatins darbininkus dalyvauti įmonių valdyme, sutvarkys piketavimo taisykles ir sulygins vyrų-moterų atlyginimus.

Vienų metų laikotarpyje gyventojai turės balsavimo keliu pasirinkti, ar nori pasilikti Europos Bendruomenėje.

Skotijoje ir Valijoje bus padidintos vietos savivaldybių teisės. Krašto gynybos biudžetas bus sumažintas, o lėšos paskirtos socialiniams reikalams. Šiaur. Airijoje anglų kariuomenė pasiliks ir toliau.

Suvalstybintoms įmonėms koordinuoti bus sudaryta speciali valdyba, kuri perims uostus, laivų statybą, kelių transportą, lėktuvų pramonę ir Šiaurės jūros naftą.

Vyriausybė sudarys su svarbiausiomis įmonėmis „planavimo sutartis", pagal kurias darbininkai negalės būti palikti be darbo, įmonei bankrūtavus.

Visoms naujoms provincijos statyboms reikės gauti vietos valdžios pritarimą. Pirmą kartą namus perkantiems bus palengvintos paskolų sąlygos. Taisyklės, kurios „pririša" žemės ūkio darbininkus prie jiems duodamų namų ar butų, bus panaikintos. Didiesni kaip 50.000 kv. pėdų įstaigų blokai, jei per dvejus metus nepradedami naudoti, bus priverstinai parduodami.

Vyriausybė įsipareigoja 0.7% tautos pajamų skirti atsilikusiems kraštams. Dovanų įstatymas bus pakeistas: pradedant nuo 15.000 svarų, reikės mokėti mokesčių 10%, o pasiekus 2 mil. svarų — 75%.

Pensijų mokėjimas bus taip sureguliuotas, kad pensininkai nenukentėtų nuo infliacijos. Socialinės apsaugos primokėjimai (vaistai, dantų gydytojai ir kt.) palaipsniui panaikinami.

NUTARTA PALIKTI

Šveicarijoj vyko plebiscitas dėl užsieniečių darbininkų likimo. Buvo siūloma per ateinančius 3 metus išsiųsti iš Šveicarijos pusę užsieniečių (Gastarbeiter'ių), kurių čia esama apie vienas milijonas. Gyventojų dauguma (66%) pasisakė už svetimšalių palikimą. Iš užsienio kraštų vien tiktai Ugandos prezidentas gen. Amin'as išreiškė nusivylimą...

Dauguma užsieniečių Šveicarijoj, kaip ir kituose Europos kraštuose, yra iš Viduržemio jūros kraštų (Ispanijos, Portugalijos, Maroko ir kt.). Didelė jų dalis turi pastovius darbus ir yra gerai įsikūrę. Nemaža jų yra sukūrę šeimas su šveicarėmis. Prasidėjus propagandai prieš užsieniečius, kai kurie fabrikai pradėjo juos iš anksto atleidinėti iš darbo. Daugelyje šeimų sukelta erzelio ir nesusipratimų.

Iš viso V. Europoje, įskaitant ir D. Britaniją, yra 14 milijonų užsieniečių darbininkų. Geriausiai jie yra įkurdinti ir aprūpinti Švedijoje ir Olandijoje. Blogiausios sąlygos yra Prancūzijoje. D. Britanijoje, kurioje žymią kitataučių dalį sudaro buvusių kolonijų gyventojai, sąlygos skaitomos vidutinėmis.

KĄ PASAKĖ WHITLAM?

Kalbėdamas spaudos konferencijoje, Australijos ministeris pirmininkas Whitlam pareiškė, kad Australija apgaudinėtų pati save, jeigu įsipareigotų remti Estijos, Latvijos ir Lietuvos nepriklausomybės atstatymo reikalą. Esą, daug žmonių Prahoje ir Budapeste praeityje ėmėsi žygių, veltui tikėdamiesi, kad jie susilauks pagalbos.

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1 Ladbroke Gardens, London W11 2PU. Tel. 01-727 2470

Registered as a newspaper at the Post Office.

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovė.

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Prenumeratos kaina metams 5,50 sv., dolerio kraštuose — 14 dol. metams; Vokietijoje — DM 35.

Pensininkams 4.00 sv. Anglijoje.

Atskiro numerio kaina — 12 p.

Už laikraštyje kieno nors spausdinamųjų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija neslima atsakomybės.

Vienoj skilty įdėto skelbimo kaina 1.00 sv. už colį. Didesni skelbimai atitinkamai brangiau.

Lietuvos pašto ženklai

(Paskaita, skaityta Studijų Savaitėje, Šveicarijoje)

V. Gegeckas

Klaipėdos krašto prijungimas prie Lietuvos

1923 m. sausio 15 d. Klaipėda ir jos kraštas buvo prijungta prie Lietuvos. 1923 m. sausio 26 d. buvo perspausdinti trys prancūziški pašto ženklai, kurie kartą jau buvo prancūzų perspausdinti ir pritaikyti Klaipėdos kraštui, kai tas kraštas buvo pavestas valdyti prancūzams. Vėliau buvo perspausdinti Lietuvos valstybinėms įstaigoms skirti pašto ženklai, bet nepanaudoti. Pagaliau buvo išleista speciali 13-kos ženklų laida Klaipėdos krašto prijungimui prie Lietuvos paminėti. Ženklai buvo rombo formos. Piešiniuose buvo atvaizduota: Klaipėdos miesto herbas, Vytis, Birutės koplytėlė Palangoje, Nežinomojo karėivio kapas Kaune, Trakų pilies griuvėsiai, Klaipėdos uostas ir Klaipėdos švyturys. Piešė dail. J. Buračas. Ženklai spausdinti ant balto storo popieriaus.

Labdarybės pašto ženklai

Pirmasis pasaulinis karas uždėjo naujai susikūrusiai Lietuvos valstybei sunkią materialinę naštą, paliekant jai globoti karo invalidus, našlaičius ir kitokiais būdais nuo karo nukentėjusius asmenis. Tiems asmenims paremti buvo įsteigti specialūs invalidų, našlaičių ir vaikų fondai. Pagrindinis kapitalas tiems fondams paremti buvo gaunamas iš vyriausybės nustatytų primokėjimų prie pašto ženklų. Tam reikalui 1924 m. vasario mėn. ankstyvesnių laidų pašto ženklai buvo perspausdinti įrašu „karo našlaičiams". Įrašo ovale grafiškai atvaizduotas Vyties kryžius su skydu ir sukryžiuotais kardais, Gedimino stulpai ir Klaipėdos miesto herbas. Šių emblemų apačioje lietuviškojo stiliaus skaitmenimis pažymėti kalbamajam fondui skiriami primokėjimai. Perspausdinta mėlyna, raudona, juoda ir fioletine spalvomis. 1926 m. perspausdinta aukso, vario ir sidabro spalvomis.

Dr. Basanavičiaus mirties gedului paminėti laida

1927 m. vasario 16 d. mirė Lietuvos patriarchas dr. Jonas Basanavičius. Tam įvykiui paminėti buvo išleista 4 ženklų serija. Piešinyje — dr. Basanavičiaus portretas. Piešė dail. A. Varnas.

Lietuvai 10 metų

Žmogaus amžiuje 10 metų yra trumpas gyvenimo tarpsnis , o valstybės — dar trumpesnis. Tačiau ir per tą trumpą amžių Lietuva pasiekė gana daug: įvykdyta žemės reforma, išdalinta 500.000 ha žemės bežemiams ir mažažemiams, įsteigtas universitetas, gautas didžiųjų valstybių pripažinimas de jure, Lietuva buvo priimta į Tautų Sąjungą, Klaipėda ir jos kraštas prijungti prie Lietuvos.

Tais savo pasiekimais ji įrodė esanti pakankamai subrendusi būti pasaulio tautų lygiateisiu šeimos nariu. Ta proga 1928 m. vasario 16 d. Lietuvos Nepriklausomybės 10 metų sukaktuvėms paminėti buvo išleisti 7 jubiliejiniai pašto ženklai. Piešiniuose vaizduojama: valstybės prezidento A. Smetonos portretas, laisvės kovotojas X spinduliuojančiame fone ir iš priespaudos ir griuvėsių besikelianti Lietuva. Piešė dail. B. Bučas ir Binderis.

Vytauto Didžiojo 500 metų mirties sukakties minėjimas

1930 m. vasario 16 d. LDK Vytauto D. 500 metų mirties sukakčiai paminėti buvo išleista 14 ženklų serija paprastam paštui apmokėti ir 7 ženklai oro paštui. Abi tas serijas piešė dail. A. Varnas. Akmens spauda. Piešiniai pirmojoj serijoj: Vytautas D. karališkais drabužiais ir Vytauto D., sėdinčio ant žirgo, priesaika prie padegtos Kauno pilies. Pašto ženklų vertė nuo 2 centų iki 25 litų. Pagal nominalinę ženklų kainą tai yra pati brangiausia serija. Oro pašto serijos piešiniai: ministerio pirmininko J. Tūbelio portretas, Vytautas D. sėdi soste (kairėj ženklo pusėj) ir lėktuvas virš Kauno (dešinėj pusėj), ir trečias piešinys — Vytautas D. karališkais drabužiais (kairėj) ir prezidentas A. Smetona (dešinėj). Nominalinė ženklų vertė buvo nuo 5 centų iki 1 lito. Ta pačia proga buvo ir 1930-tieji metai pavadinti Vytauto Didžiojo metais, o Kauno universitetas — Vytauto Didžiojo universitetu.

Ypatingas rūpestis prieaugliu

Nepasiturinčių tėvų vaikams paremti buvo steigiamos įvairios labdaros organizacijos. Viena iš tų labdaros organizacijų buvo „Lietuvos Vaiko" draugija. Jos rūpesčiu buvo išleistos keturios laidos paprastam paštui apmokėti ir keturios oro paštui. Paštuose tie ženklai buvo pardavinėjami tik 7 dienas. Po to neparduotieji pašto ženklai buvo atiduodami „Lietuvos Vaiko" d-jai, kuri juos galėjo disponuoti pagal savo nuožiūrą. Gautos iš tų ženklų pajamos eidavo vaikams šelpti. Pašto ženklų piešinių motyvai — Lietuvos miestų ir gamtos vaizdai. Piešė dail. Žmuidzinavičius.

II-oji „Lietuvos Vaiko" laida buvo skirta 15 metų Nepriklausomybės paskelbimui paminėti. Piešinių motyvai istoriniai: Vytauto D. 1382 m. pabėgimas iš lenkų nelaisvės Krėvės pilyje, Vytauto D. ir lietuvių tautos krikštas 1386 m., mūšis ties Žalgiriu 1410 m. ir karalių susirinkimas Lucke. Ženklus piešė dail. A. Varnas.

III-oji „Lietuvos Vaiko" laida, išėjusi 1933 m. gegužės 6 d., buvo skirta „Aušros" 50 m. išleidimui paminėti. Piešiniuose mūsų žymieji aušrininkai: Andrius Vištelis-Višteliauskas, Petras Vileišis, dr. J. Šliupas ir dr. Jonas Basanavičius. Ir tų pačių metų rugsėjo 16 d. buvo išėjusi IV-oji „Lietuvos Vaiko" laida. Piešiniuose: Motina ir vaikas, skaitantis berniukas, žaidžiantis berniukas ir „Vargo mokykla" Piešė dail. A. Žmuidzinavičius.

„Lietuvos Vaiko" oro pašto ženklai

1932 m. išėjo pirmoji laida. Piešiniuose: Lietuvos žemėlapis su lenkų okupuota Lietuvos dalim ir sostine Vilnium, Lietuvos gamtos vaizdas, Kauno rotušė, Vytauto bažnyčia Kaune, J. Tumo-Vaižganto namai. Piešė dail. A. Žmuidzinavičius. II-joj laidoj buvo šie piešiniai: mūšis ties Šiauliais 1236 m., karaliaus Mindaugo vainikavimas 1253 m., DLK Gediminas pasirašo sutartis su Vakarų Europos valstybėmis. DLK Gediminas įkuria Lietuvos sostinę Vilnių 1322 m., rusų bajorai perduoda Gediminui pilies raktus, DLK Algirdas ties Maskvos vartais 1368 m. Piešė dail. A. Varnas. Ši laida yra skirta Lietuvos Nepriklausomybės 15-kai metų paminėti.

III-oji laida yra skirta 550 metų DLK Kęstučio mirties sukakčiai paminėti. Piešiniuose: DLK buveinė — Trakų pilis, Kęstutis susitinka vaidilutę Birutę, Birutės atvaizdas ir DLK Kęstutis ir Algirdas.

IV-oji laida. Spausdinta akmens spauda Kaune. Piešiniuose: poetas Mačiulis-Maironis, rašytojas ir redaktorius kun. Juozas Tumas-Vaižgantas, rašytojas ir Lietuvos himno autorius dr. Vincas Kudirka, rašytoja Julija Žemaitė. Piešė dail. Žmuidzinavičius.

(bus daugiau)

A. Grant'o atradimas

(Mūsų kalba sena, mūsų tauta sena)

Praėjusiais metais Skotijoje gimusiam lietuviui mokslininkui Alexander Grant'ui pavyko iššifruoti ir išversti 3.600 metų senumo Kretos (Crete) Phaestos Diską.

Šitoji apskrita molinė plokštė buvo rasta Kretoje šio amžiaus pradžioje. Iki šiol niekam dar nebuvo pasisekę jos išskaityti. Iš tikrųjų patys moderniškieji filologai buvo įsitikinę, kad tai turinti būti ne indoeuropiečių kalba.

A. Grant pavartojo ortodoksinę šifravimo techniką kartu su labai paprasta „Set Theory" versija. Ir jis atidengė visiškai nelauktą kalbą ir turinį. Pasirodė, kad toji plokštė buvo dalis ilgesnio istorinio pasakojimo apie Atlantis žemyno sunaikinimą. O aprašyta visa tai buvo senos formos, bet pagrindinai lietuviška kalba.

A. Grant pats apie save pasakoja:

„Mano tėvai buvo Ona Paulonaitė ir Kazimieras Pridotkai. Užaugau dvikalbėj aplinkumoje, nors daugiau kaip per dvidešimt metų mažai teturėjau progos kalbėti lietuviškai. (Iš tikrųjų jis kalba visai gerai lietuviškai. Red.). Aš neturėčiau perdaug stebėtis savo atradimu. Mano tėvas, kaip ir E. Jankutės, kurios straipsnis buvo ispausdintas „Europos Lietuvyje", visada sakydavo: „Mūsų kalba yra sena, mūsų tauta sena, mūsų istorija yra pasaulinė". Dabar aš žinau, kad mano tėvo istorijos buvo teisingos. Dar daugiau — aš sužinojau naujų lietuviškų istorijų".

Redakcija tikisi iš A. Grant gauti daugiau žinių apie jo surastąjį tekstą. Jeigu pasiseks, — jos bus patiektos mūsų skaitytojams.

SPAUDA YRA TIKRIAUSIA PRIEMONĖ, PADEDANTI IŠLIKTI LIETUVIAIS. AR SKAITOTE NORS VIENĄ LIETUVIŠKĄ LAIKRAŠTĮ?

Su lietuviais PASAULYJE

E. JANKUTĖ — 80 M.

Elzė Jankutė, Mažosios Lietuvos patriarcho Martyno Jankaus duktė, neseniai atšventė savo 80 metų sukaktį. Šiuo metu ji gyvena Toronte (Kanadoje) ir aktyviai reiškiasi visuomeninėje veikloje. Be to, bendradarbiauja spaudoje (šiais metais „E. Lietuvis" taip pat įsidėjo porą jos rašinių). Savo tėvo atminimui pagerbti ji išleido jo monografiją, kurią parašė P. Alšėnas.

Prieš daugelį metų E. Jankutė yra gyvenusi Londone. Daugelis londoniškių ją prisimena ir gražios sukakties proga siunčia geriausius linkėjimus.

SIŪLO PAGERBTI VALANČIŲ IR ČIURLIONĮ

Ateinančiais metais sueina šimtas metų nuo dviejų didžiųjų lietuvių — vysk. M. Valančiaus ir M. K. Čiurlionio gimimo. Lietuviškoji spauda („Draugo" kultūrinis priedas) siūlo jau dabar pradėti rimtai planuoti ir ruoštis šias labai svarbias sukaktis tinkamai paminėti.

PAMINĖTA E. GAPUTYTĖ

„Nepriklausoma Lietuva" (Nr. 38) savo kultūriniame puslapyje įsidėjo rašinį apie londoniškę skulptorę Eleną Gaputytę. Rašinys iliustruotas E. Gaputytės skulptūra „Saulės garbintojai".

Pasirodo, kad E. Gaputytė, kartu su kitais dailininkais (iš viso 10 žmonių), išleido informacinį leidinį, pavadintą „Inner Eye". Jame įdėtos biografinės dailininkės žinios ir suruoštos parodos. E. Gaputytei šiame leidinyje atstovauja trys skulptūros.

MIRĘ ŽURNALISTAI

Vladas Butėnas „Dirvoje" sumini lietuvius žurnalistus, mirusius 1971-1973 m. laikotarpyje. Jų skaičius — 42. Dalis vyresniosios kartos žurnalistų par tą laiką mirė Lietuvoje. O koks buvo per tą laiką žurnalistų ir iš viso lietuviškai rašančiųjų prieauglis?

GAMINAMA LIETUVIŠKA LĖKŠTĖ

Kun .V. Šarkos leidžiamas biuletenis „Aušros Vartai" praneša, kad Hamburge gaminamos iš vario puikios dekoratyvinės lietuviškos lėkštės. Jose vaizduojama tautinių šokių šokėjų pora, Vytis ir užrašas „Lietuva". Jos kaina esanti apie 200 DM (apie 30 svarų). Kun. V. Šarkos adresas: 2, Hamburg 50, (Altona) Kaltenkirchener Str. 4.

SOLŽENICYNAS APIE PRAVOSLAVUS

Solženicynas savo laiške Ortodoksų Bažnyčiai užsienyje dėsto, kad šiuo metu pravoslavų tikėjimas Tarybų Sąjungoje esąs gana gyvas ir plačiai praktikuojamas. Bažnyčios esančios pilnos žmonių. Apie 80% gyventojų krikštija savo vaikus. Kalbos apie slaptas „katakombų" bažnyčias, kuriose renkasi tikrieji pravoslavai, nesutinką su oficialiąja bažnyčios linija, esančios perdėtos. Tikėjimo persekiojimas nesąs toks baisus, kaip Stalino metais. Užsieny gyveną ortodoksų bažnyčios vadai neturėtų net pretenduoti į bažnyčios vadovybę, jei tvarka Tarybų Sąjungoje pasikeistų ar dar labiau sušvelnėtų. Egzilams ortodoksams šitokie Solženicyno žodžiai nebuvę labai prie širdies.

Švedijos mokyklos

Švedų mokyklos vėl reformuojamos, nors paskutinės reformos, atėjusios iš JAV, rezultatai dar neaiškūs. Viena tik žinoma, kad paskutiniąja reforma nei mokiniai, nei mokytojai, nei visuomenė nėra patenkinti.

Naujasis mokyklų projektas vadinamas SIA (skolans inra arbete arba darbas mokykloje) bus pradėtas įgyvendinti 1978 metais. Tuo tarpu mokytojai ir mokiniai projektui nepritaria.

SIA mokykla nori papildyti esamos mokyklos trūkumus. Jos tikslas yra pagerinti darbo sąlygas mokykloje, ypač padėti mokiniams, turintiems įvairių psichinių problemų.

Kadangi tokių jaunuolių tėvai dažniausiai dirba ir neturi laiko ar nesugeba savo vaikams padėti, todėl mokykla bus prieinama mokiniams per visą dieną, nuo 7 val. ryto iki 18 val. vakaro. Darbas mokykloje bus taip paskirstytas: 7 val.laisvai pasirinktas darbas, vadovaujamas socialinių organizacijų. 8 — 15 val. — švietimo įstaigos organizuojamas, nustatytas ir pasirinktas darbas. 16 — 18 val. — laisvai pasirinktas darbas, laisvalaikių organizacijų vadovaujamas.

Tą naująją mokyklą sudarys: 1. Darbo grupė, sudaryta iš mokytojų, tėvų ir specialistų, kurie dirbs su psichiškai atsilikusiais mokiniais. 2. Darbo vienetas, sudarytas iš mokinių. Tai būsianti labai demokratiška mokykla.

Mokyklos vadovybę sudarys: 1. Administracinis rektorius, 2. Studijų rektorius, 3. Keturi mokytojai, 4. Vienas kitos profesijos narys, mokyklos sargas, 5. Du tėvai, 6. Du mokiniai. Mokyklos vadovybę skirs vietinė švietimo įstaiga. Mandatas — du metai, išskyrus mokinius, kurie bus skiriami tik vieniems metams. Tai liečia vidurinę (grundskola) ir gimnaziją. Pradžios mokyklos vadovybę sudarys: rektorius, vienas kitos profesijos personalo narys, trys mokytojai ir du tėvai. Kaip matyti, čia nebus studijų rektoriaus ir mokinių atstovų.

Tradicinis mokytojo, sėdinčio katedroje, vaidmuo keičiamas toj naujoj mokykloj į visur esančio, darbą prižiūrinčio personalo narį, kuris ne tik klasėj, bet ir mokiniui ją apleidus, seka jo darbą, palaiko ryšį su mokinio tėvais, planuoja konferencijas, lanko įvairius kursus ir kt. Tuo būdu mokytojo darbas pasidaro įdomesnis, laisvesnis.

Kadangi mokinių darbo vienetas turįs būti heterogeniškas (įvairių gabumų mokiniai dirba kartu), daug vietos reformuotoje mokykloje skiriama mokiniams, turintiems intelektualinių ar psichinių sunkumų.

Kaip ankstesnėje, taip ir naujai reformuotoje mokykloje gabieji mokiniai vis dėlto užmirštami, ar patėviškai traktuojami.

E. Š.

J. LŪŽA

Žemės Ūkio Akademija

(Prisiminimų nuotrupos)

Karo metu (1941-1944) ŽŪA rektorium buvo prof. *Balys Vitkus,* šiuo metu gyvenąs JAV. Tai buvo profesorius-visuomenininkas, baigęs agronomijos mokslus Maskvoje ir Vokietijoje. Pirmą kartą jį pamačiau imatrikuliacjos dieną apsivilkusį uodeguotu fraku ir dailiai besišvaistantį Akademijos koridoriuose. Tuo metu jis buvo Akademijos prorektorius. Daugeliui studentų jis iš karto padarė didelį įspūdį, nes žymi mūsų dalis iki tol nebuvome matę žmogaus, dėvinčio fraką.

Greitai sužinojome, kad tai yra katalikiškosios srovės žmogus, aktyviai dalyvaująs visuomeninėje veikloje, vienos studentų ateitininkų korporacijos garbės narys. Šiaip ar taip anuo metu jis buvo bene energingiausias ir paslankiausias profesorius, pasiruošęs padėti visiems, kas tik į jį kreipėsi. Studentai rinkdavosi jį savo ekskursijų vadovu, o vyresniosios studentės nerdavosi iš kailio, besistengdamos patikti. Mat, profesorius buvo (ir tebėra) patrauklios išvaizdos, viengungis, džentelmenas ir Akademijos prorektorius. Deja, jis flirtavo ir, tur būt, iki šiai dienai tebeflirtuoja su visomis...

Laimingai išvengęs Sibiro, karui prasidėjus, prof. Vitkus buvo Laikinosios Lietuvos Vyriausybės paskirtas žemės ūkio ministru, o vokiečiams vyriausybę likvidavus — ŽŪA rektorium. Nors ir sulaukęs pažengusio amžiaus, profesorius gyvai tebesireiškia JAV lietuvių veikloje. Atseit, ir pasakojimai apie jo turiningo gyvenimo įvykius šioje vietoje dar negali baigtis. Jis yra vienintelis iš buvusiųjų iki karo pabaigos ŽŪA rektorių išlikęs gyvųjų tarpe. Šia proga linkėtina jam dar daug gražių ir saulėtų dienų išgyventi.

***

Iki šiol keliais sakiniais buvo prisiminti buvu sieji (iki 1944 m.) ŽŪA rektoriai. Šalia jų, profesorių tarpe dar buvo visa eilė spalvingų, įdomių asmenybių, kurių, bent nuolat Akademijoje gyvenusių, negalima praleisti neprisiminus.

Tur būt, pats garsiausias ir plačiausiai žinomas buvo tik prieš porą metų pasimiręs prof. *V. Ruokis.* Kas nėra girdėjęs įvairiausių istorijų apie šio profesoriaus išskirtinai charakteringą asmenybę. Akademijoje pagrindinis jo dėstomasis dalykas buvo dirvožemio mokslas. Studijuodamas dirvožemius, jis apkeliavo 10 Europos kraštų, Alžyrą ir Tunisą, rinkdamas dirvožemių ir uolienų pavyzdžius. Tie masyviniai, centneriais sverią rinkiniai nebuvo persiųsti į Lietuvą paštu ar geležinkeliais, bet atgabenti maišuose ant profesoriaus nugaros. Pasakojama, kad daug kartų jis yra turėjęs nesusipratimų su muitinių tarnautojais, kurie nenorėdavo tikėti, kad žmogus tempiasi iš užsienio nieko daugiau, o tik žemės ar akmenų maišą...

Prof. Ruokis buvo paprastumo ir asketinio gyvenimo nepakartotinas pavyzdys. Jis ne tik niekada nedėvėjo kaklaraiščio, bet per metų eilę vilkėjo kažkieno tautiniu pripažintą kombinezoną, perjuostą tautiniais raštais išmarginta juosta, be jokio įskėlimo priešakyje... Taip pat niekada nevartojo apsiausto ir kepurės. Į savo gana vargingai atrodantį ūkelį kasdien važinėdavo dviračiu, o žiemos metu, kai kelius užsnigdavo, atbėgdavo ir parbėgdavo ristele... Šalčio metu jo didžiulė barzda ir retai kerpami ilgi plaukai pasišarmodavo. Iš tolo jis atrodydavo kaip greitai judantis prisnigęs krūmas. Tai buvo tikras šių dienų hipių prototipas.

Nekeisdavo jis savo aprangos vykdamas ir į laikinąją sostinę Kauną. Kas nėra girdėjęs istorijos, kaip policija šaltą žiemos rytą areštavo beveik pusnuogį ristele trepsenantį prof. Ruokį. Kadangi jis neturėjo su savimi jokių dokumentų, o sakėsi esąs profesorius, tai policija ėmė iš jo šaipytis. Tik susisiekus su žemės ūkio ministru (kiti sako, net su pačiu prezidentu), kurį prof. Ruokis pasiūlė liudininku, jis buvo paleistas.

Maitinosi taip pat labai savotiškai. Pirmiausia, jis buvo visiškas vegetaras, nevalgė ne tik mėsos, bet ir žuvies. Taip pat visiškai nevartojo druskos ir nelietė jokių sūdytų valgių. Jo namuose turėjo būti kepama duona, nes nesūdytos duonos nebuvo galima gauti. Kur nors keliaudamas, imdavosi iš namų maistą, sakydamas, kad net ir gerose vegetariškose valgyklose jaučiąs amino rūgščių ir druskos pėdsakus...

Sveikata ir atsparumas buvo nepaprasti. Išvykęs su studentais į tolimesnius praktikos darbus, jis niekada neieškodavo viešbučio, bet apsinakvodavo kartu su visais pas ūkininkus ant šieno. Iškilus kalboms apie moteriškąją lytį, profesorius savo sąmojumi neatsilikdavo nuo studentų.

Prof. Ruokis buvo, kaip anglai sako, teetotaler — visiškai negėrė ir nerūkė. Degtinę jis vadindavo nuodais, o alų — mielių šlapumu. Kuriam nors studentui užtraukus stipresnį dūmą, jis prisikišęs pusbalsiu pasakydavo: „Kolega, geriau š..., bet nerūkyk". Į pirtį jis visada eidavo kartu su studentais ir buvo vienas iš tų, kuriam garas niekada nebuvo per karštas.

Politiniai įsitikinimai nebuvo tokie stiprūs, kaip fizinis asketizmas. Tas pats ir su religija. Greitai įvykiais susižavėdavo, bet greitai ir perdegdavo. Šiaipjau ne labai religingas, po apsilankymo Romoje ir Vatikane parašė knygą, kurioje su dideliu dvasios pakilimu pasakojo apie šv. Petro Bazilikoje įsigytą religinį įspūdį. Bet po to greitai vėl atšalo. Jei neklystu, trumpą laikotarpį jis žavėjosi ir fašistinėmis idėjomis, kartais jas pagirdamas studentams. 1940 m. lengvai susižavėjo naujai atneštąja socialistine srove, ir dėl to 1941 m. turėjo net palikti Akademiją. Karui pasibaigus, vėl grįžo prie savo pamėgtojo darbo. Mirė, sulaukęs daugiau kaip 85 metų amžiaus.

(Bus daugiau)

Ant. Pačkauskas

Svetur

Kai sustojo laivas uoste prie krantinės,
Po savo kelionės suglaudęs bures,
Aš iš jo išlipęs liūdnas nusiminęs,
Be savų klajoju svetur po gatves.

Pro mane prašvilpia puikūs limuzinai,
Nuo gėrybių linksta kratuvių stalai,
Bet man sielą drasko skausmas begalinis:
Ne mano čia žemė, ne savi namai.

Daug laivų iš uostų išplauks nuo krantinių,
Į kitas šalis daug keleivių nuveš,
Tik to didžio skausmo — ilgesio Tėvynės
Iš mano sielos jie nebeišsiveš.

Nuo tada, kai laivas sustos prie krantinės,
Po savo kelionės suglaudęs bures,
Aš iš jo išlipęs, vienas nusiminęs,
Be prasmės klajoju svetur po gatves.

TAUTINĖ VĖLIAVA

1974 m. „Europos Lietuvio" 13 numeryje radau straipsnį „Kada buvo parinktos mūsų tautinės vėliavos spalvos". Įdomiai jį perskaičiau ir noriu kai ką plačiau paryškinti ir patikslinti. Naudojuosi iš įvairių laikraščių surinktais M. Biržiškos ir S. Butkaus atsiminimais.

Senosios istorinės Lietuvos vėliava buvo raudonos spalvos. Bet po paskutinio (1795 m.) Lietuvos-Lenkijos valstybės padalinimo Lietuva tikros savo vėliavos beveik neturėjo. O Mažoji Lietuva visą laiką turėjo savo vėliavą žalios-baltos-raudonos spalvos. Tai šia vėliava kartais pasinaudodavo ir Didžioji Lietuva.

M. Biržiška savo atsiminimuose rašo, kad 1905 m. dr. J. Basanavičius lietuvių studentų buvo paklaustas, kokia buvusi senovėje tautinė Lietuvos vėliava ir kokia ji turėtų dabar būti. Daktaras trumpai atsakė: — „Buvo raudona". Tas jauniems revoliucionieriams labai patiko ir, iškeldami raudoną vėliavą, jautėsi ne tik revoliucionieriais, bet ir lietuviais. Pasibaigus revoliucijai, lietuviškos vėliavos klausimas ir vėl kurį laiką buvo pamirštas.

Kai 1917 m. Rusijoje kilo revoliucija, tai ten gyvenantieji lietuviai ir vėl pradėjo žygiuoti su raudonomis vėliavomis. Ar ta spalva buvo jungiama su senovinės Lietuvos praeitimi, neteko patirti. Tik yra žinoma, kad tuomet raudona spalva buvo laisvės ir džiaugsmo simbolis. Su raudona vėliava demonstracijose dalyvavo ir Voronežo ateitininkai. („Ateitis", 1963 m., Nr. 4.).

1917 m. Vilniuje buvo sukviesta lietuvių konferencija. Dr. J. Basanavičius, pasitaręs su dail. A. Žmuidzinavičium ir kitais, konferencijos salę viduje ir iš oro papuošė raudonai-žaliomis vėliavėlėmis. Tai buvo pagrindinės spalvos: raudona — D. Lietuvos, žalia — M. Lietuvos. Tos konferencijos metu buvo išrinkta komisija tautinės vėliavos spalvoms nustatyti. Komisijon išrinkti dr. J. Basanavičius, dail. A. Žmuidzinavičius, archt. T. Daugirdas ir dail. J. Vienožinskis. Ši komisija paskutinę konferencijos dieną pranešė, kad ji tautinei vėliavai parinko spalvas raudona-žalia-geltona, ir jos buvo priimtos. Vyriausioji spalva buvo raudona, nes tai yra senovinės istorinės Lietuvos spalva, žalia — M. Lietuvos spalva, o geltona, archt. T. Daugirdui reikalaujant, pridėta tik dėl grožio — raudonos-žalios spalvos niūrumui sušvelninti. Vilniuje vėliavos spalvos pagal vyresniškumą buvo vardinamos iš apačios aukštyn, būtent, raudona-žalia-geltona. Bet kai mūsų vyriausybė persikėlė į Kauną, tai pamiršo spalvų vyresniškumą ir jas pradėjo vardinti iš viršaus žemyn — geltona-žalia-raudona. Lietuvos Taryba, paskelbusi Nepriklausomybės aktą, priėmė valstybės ženklą — Vytį, tautos himną „Lietuva, tėvynė mūsų" ir dabartinių spalvų tautinę vėliavą. Vėliau visa tai patvirtino susirinkęs visos tautos išrinktas Steigiamasis Seimas.

Po revoliucijos Rusijoje pradėjo formuotis lietuvių karių tautiniai daliniai. Kai kurių dalinių kariai turėjo ant rankovių užsisiuvę M. Lietuvos spalvų, žalia-balta-raudona, trikampius. 1937 m. Kaune buvo minima lietuvių karių tautinio sąjūdžio rusų kariuomenėje 20 m. sukaktis. To sąjūdžio dalyviai buvo pavadinti pirmūnais ir suvažiavime dalyvavo prisisegę prie krūtinės mažą juostelę su žalia-balta- raudona spalva. Tai priminė spalvas, kurias naudojo 1917-18 m. Rusijoje. Dar yra žinoma, kad M. Lietuvos spalvas turėjo įsivedęs 1 pėst. Prūsų Lietuvos pulkas, kuris 1919 m. pradžioje buvo pradėtas formuoti Tauragėje. Bet tas pulkas nespėjo susiorganizuoti ir buvo išskirstytas į kitas kariuomenės dalis. O kai pradėjo organizuotis mūsų kariuomenė, tai savanoriai prie kairės rankovės, aukščiau alkūnės nešiojo tautinių spalvų trikampius. Ant kareivių trikampių ir karininkų raiščių buvo užspausti dalies antspaudai. Trikampiai ir raiščiai jau buvo dabartinių tautinių spalvų.

Kai tik atsikūrė Lietuva, tai antspauduose vartojamų vyčių ir tautinių vėliavų buvo didelis nevienuodumas. Todėl 1923 m. buvo sudaryta tokia komisija, kuri pavedė dail. A. Varnui paruošti Vyčio ir tautinės vėliavos projektus. Jis juos paruošė, suvienodino, o valstybė apsaugojo įstatymu. O vartojama taip vadinama stilizuota Vytis, tai tik išniekinimas Lietuvos valstybės ženklo.

Kai vėliava kabinama gulščiai, tai jos geltonoji spalva būna viršuje. O kai vėliava kabinama statmenai, tai jos raudonoji spalva turi būti publikos dešinėje pusėje. Tas taikoma vėliavą kabinant salėje. Raudonoji spalva yra pagrindinė ir, remdamiesi lietuviška tradicija, mes ją pagerbiame dešinėje pusėje.

Lietuva turėjo ir valstybinę vėliavą. Tai buvo raudonos spalvos vėliava su baltu Vytimi arba Gedimino stulpais. Tokia vėliava plevėsavo ant Lietuvos Valstybės Tarybos rūmų Vilniuje. Vėliau tokią vėliavą matėme Karo Muziejaus bokšte, prie prezidentūros ir Ministrų kabineto rūmų.

1930 m. visa Lietuva iškilmingai minėjo Vytauto Didžiojo 500 m. mirties sukaktį Tais metais atsirado taip vadinamos Vytautinės vėliavos. Tai buvo tautinės vėliavos 10 metrų ilgumo. Taip pat į Vytautinių vėliavų skaičių įėjo visos iš Vytauto laikų užsilikusios vėliavos (reprodukcijos) ir valstybinė Lietuvos vėliava su Vyčiu arba Gedimino stulpais. Tų iškilmių metu valstybinė vėliava buvo kabinama centrinėje vietoje ir tokią vėliavą provincijos miestuose galėjo pakabinti tiktai vieną.

Mūsų vėliavos geltona spalva reiškia derlinguosius Lietuvos laukus, žalia — nepalaužiamą viltį amžiais gyvuoti, raudona — lietuvių tautos narsumą ir už tėvynę pralietą kraują. Poetiškai aptariant: nuo aušros geltona, nuo pievų žalia, o nuo dobilų raudona.

V. Vytenietis

Burtai ir prietarai

Nors sakoma, kad įvairūs burtai ir prietarai yra kultūros ir civilizacijos trūkumo pažymys, bet iš tikrųjų jie nėra išnykę ir pačiose kultūringiausiose tautose. Gal net priešingai, šiais technikos stebuklų laikais įvairūs burtai, prietarai ir magija pradeda iš naujo atgimti įvairiausiomis gana rafinuotomis formomis. (Išvartomi kapinių kryžiai, iškasami lavonai, sužalojami šventovių pastatai bei įrengimai).

Apie burtus ir prietarus yra prirašyta daugybė knygų ir straipsnių įvairiausiomis kalbomis. Vienur jie laikomi paprastu savęs apgaudinėjimu, kitur susiejama su dvasinėmis ar kitokiomis nesuprantamomis jėgomis. Pvz., vokiečiai yra aprašę ir Lietuvoje daug kur girdėtus atsitikimus, kad tam tikru metu kambaryje pradeda šokti šluotos, laksto nuo lentynų puodynės, atsidarinėja durys, pasileidžia nuo grandinių galvijai ir t. t.

Prietarai, burtai ir magija yra šiek tiek skirtingi dalykai, tačiau nesigilindami į jų esmę, žvilgterėkime, kaip jie įvairiose tautose pasireiškia. Pvz., Lietuvoje ir kai kuriuose kituose kraštuose buvo ir gal tebėra prietaras, kad kelionėje sutikus juodą katę, reikia grįžti atgal ir pradėti kelionę iš naujo. Kitaip galinti ištikti nelaimė. Arba jei šuo staugia galvą iškėlęs, reiškia gaisro pavojų, o jei galvą nuleidęs — mirs šeimininkas. Nelaimė ištiks, jei praeisi pro apačią pastatytų kopėčių; mergina susilauks kūdikio, jei rugiapiūtėje suriš paskutinį pėdą. Tokių ir panašių prietarų yra šimtai ir tūkstančiai, todėl juos visus aprašyti nėra įmanoma.

Kai kuriose tautose ar visuomenės grupėse paslaptingos reikšmės turi tam tikri gyvuliai ar daiktai. Pvz., anglai tiki, kad jų imperijos (kurios nebėra) neištiks nelaimės, kol Gibraltaro uolose karstysis beždžionės arba Londono Bokšto kieme laikysis juodieji krankliai. Kariuomenės pulkai dažnai laiko šunes ar ožius, o laivai — kates. Sportininkai nešioja įvairius talismanus, o moterys prie savo apyrankių prikabinėja įvairių laimingų suvenyrų (charms).

Kaip žinoma, dar Kryžiaus karų laikais saracėnai pergalės ženklu piešdavo užlenktais galais kryžių, kuriuo puošdavo arklių kamanas, šarvus ir kt. Vėliau tą ženklą perėmų ir krikščionys. Hitleris iš jo suprojektavo nacių pergalės ženklą — svastiką ir, tur būt, tikėjo jos pergalingais burtais...

Lietuvoje buvo paprotys pinti derliaus vainikus ir laikyti juos iki kitų metų, kad derlius būtų visada geras. Anglijoj ir Balkanuose tuo pačiu tikslu daroma iš javų lėles, o Kinijoje derliaus suėmimo metu dėvimi atitinkamai dekoruoti drabužiai, vaizduoją derlingus javų laukus ir vandeningas upes.

Lietuviai tikėdavo, kad naktimis skraido aitvarai arba kaukai, kurie savo draugams, ūkininkams, pro stogus ar kaminus prineša visokių gėrybių. Tikėjimas į gerųjų ir piktųjų dvasių kišimąsi į žmonių reikalus, į laumes ir raganas žinomas beveik visose tautose. Pvz., kinai galvoja, kad piktieji demonai visada skrenda tik tiesiomis linijomis, todėl jų didieji vieši pastatai turėjo vingiuotus kampus, kad dvasios į juos atsitrenktų. Žydai savo sinagogose darė į vidų siaurėjančius langus, kad atbaidytų negerąsias dvasias. Australijos aborigenai tiki, kad piktosios dvasios naktį negali išeiti iš tų namų, kuriuose yra lubos. Dėl to jie geriau miega lauke, tarp dviejų sukurtų laužų.

Apsisaugojimas nuo negerųjų dvasių visuose kraštuose buvo „rimta problema", siekianti net teismus ir mirties bausmes. Ypačiai daug žmonių viduramžiais yra nukentėję už raganavimą. Ne viena ragana ir Lietuvoje yra buvusi sudeginta ant laužo... Nuo velnių apsisaugoti Lietuvoje būdavo vartojama šermukšninė lazda, vėliau įvairūs medalikėliai ir škaplieriai. Meksikoje, Burmoje ir Afrikos kraštuose nuo jų ginasi veidrodžiais. Kinijos imperatoriai, norėdami apsisaugoti nuo piktųjų dvasių, miegodavo ant liūto formos porcelano pagalvių, o paprasti kaimiečiai pasitenkindavo iš molio nulipdytomis katėmis. Liūto galva buvo stiprybės ir apsaugos simbolis daugelio karalių karūnose. Anglijoje net privatiškuose namuose lauko durų pasibeldimo lankainiai būdavo daromi iš liūto galvos formos. Tokių lankainių dar daug galima matyti prie durų ir šiandien.

Daug burtų ir prietarų yra susiję su kūdikių gimimu, ypač jų lyties nustatymu. Beveik visos senovės tautos labiau vertino berniukus, negu mergaites, todėl prieš naujagimiui atvykstant, berniukai būdavo rengiami mergaičių drabužiais, kad apgautų demonus ir jie paliktų daugiau berniukų. Daugely kraštų (net Lietuvoj ir Anglijoj) dėl tos ar kitos priežasties berniukus rengdavo mergaičių drabužiais net iki 6-8 metų amžiaus.

Gal įdomiausias prietaras lyčiai nustatyti buvo žinomas Vengrijoje. Čia, prieš kūdikiui gimstant, kamine būdavo padedamas ašmenimis į viršų kirvis. Jei gandrui metant pro kaminą kūdikį jis nepataikydavo ant kirvio, tai būdavo berniukas, o jei užkrisdavo ant kirvio — mergaitė...

Aitvaras

Nebrangina Kauno

M. Macijauskienė „Literatūroje ir Mene" šitaip rašo apie daugeliui mūsų gerai pažįstamą Kauną.

„Mano gimtasis Kaunas turi parką, kurio galėtų pavydėti daugelis Europos miestų — Ąžuolyną. Juo naudojasi miesto gyventojai ir atvažiavusieji. O rūpinas Ąžuolyno gyvenimo prailginimu, galima sakyti, tik apželdinimo trestas. Pavasariais nugeni sausokas šakutes, išgrėbsto pernykščius lapus ,užlopo ąžuolus, rūpinasi naujais sodiniais, sudraudžia vaikus, kurie, ypač praeitą pavasarį buvo įsisiūbavę deginti pernykštę žolę. Džiaugiamės ta didžiule žalia sala vidury triukšmingo miesto ir... nebranginame jos. Pirmiausia norėčiau rūstų žodį pasakyti tiems, kurie rūpinasi miesto gyvenimu. Kokiomis teisėmis į Mažąjį Ąžuolyną įsiropštė šokių salė? Kodėl ji nebuvo įrengta pakrašty, kur nors kitur?!

Šitaip mes apvagiame miesto gyventojus, kurie po darbo ar atostogų metu, neturėdami galimybių toliau išvykti, čia grožisi gamta (ne visiems lemta turėti nuosavas automašinas ir sodus su ištaigingais nameliais). Antra, pro šokių paviljoną po šokių gėda praeiti.

Baršausko gattvės ir Pramonės prospekto rajonuose išdygus naujoms gamykloms, mirė Girstupis, tiek žavesio ir gyvybės teikęs Adomo Mickevičiaus slėniui. Apie tai daug buvo šnekėta įvairiuose pasitarimuose, bet reikalai nesitaiso. Širdį skauda ne tik mums, kauniečiams, gėda ir prieš atvykstančius svečius, kurie veržiasi pavaikščioti Adomo Mickevičiaus vietomis Kaune.

Ąžuolynas gražus visada, — koks bebūtų metų ar paros laikas. Tačiau labiausiai nuo nerūpestingos rankos jis nukenčia, kai pasirodo pirmieji žiedai. Sykį, matau, priėjo moterėlė su mergaite prie žydinčio krūmo ir ėmė laužyti šakeles. Sudraudžiau. Mažoji nuleido akutes, o motina ėmė spirginti: „O kas, ar tavo?!" Pagaliau turime įsisąmoninti, kad miestas, kuriame gyvename, yra ir mano, ir mūsų, už jį, jo grožį, kultūrą, jame gyvenančių žmonių sveikatą atsakome mes.

Tur būt, mažai kas žino, kad mes, pokarinukai moksleiviai, dažnai neturėdami ką valgyti ir kuo apsiauti, sodinome Kaune, Raudonosios Armijos prospekte, medelius, juos globojom, kad Vilniaus Jaunimo sodas taip pat mūsų, jaunimo, globos ir darbo vaisius. O kiek tokių MŪSŲ pokario metais kūrė parkus, kasė tvenkinius, apželdino gatves!.. Kodėl už miesto želdinius negalėtų būti atsakingas dabartinis jaunimas? Ne apskritai jaunimas, o konkrečių mokyklų, gamyklų, įstaigų.

Šių metų balandy visas Kaunas ėjo į šeštadieninę talką. Kaip skaudu buvo žiūrėti, kai rytą, skubėdami sodinti Ąžuolyno pievelėje ąžuoliukus, jaunuoliai pire centrinio tako rado visus suolus sulaužytus. Į vieną šios didžiulės žalios salos šoną remiasi Kūno kultūros institutas. Būtų gera, kad aukštosios mokyklos draugovininkai imtųsi ginti Ąžuolyną.

Mūsų miestų šiandien neatpažinsti. Tai pastebim ne tik mes, bet ir iš užjūrio atvykę pasisvečiuoti lietuviai. Tūkstančiai naujų butų! Naujų gatvių! Naujų skverų!.. Tik gaila, kad, statydami modernius rūmus, lengva ranka išverčiame medžius. Namą surėsti galime greit, o medis auga dešimtis metų. Tuo tarpu, verčiant sutręšusį namiūkštį, daug kartų svarstoma, kaip su juo pasielgti. O štai statant Kaune Žemprojekto rūmus, tur būt, per daug nesusidūmojo statybininkai, nupiaudami ešlius medžius. Taip atsitiko ir su Rotušės rūmais — Baltąja gulbe, kuri liko nuoga akmenynų plotuose. Niekaip neišsprendžiama ir Tarybų aikštės Kaune problema. O aikštė turi senas revoliucines (prisiminkime 1940 metus!) tradicijas, yra svarbių istorinių įvykių liudininkė. Jau daug metų žmonės tikisi, kad ją pavers dar vienu miesto parku. Tuo tarpu kuo tik neprisiėjo šiai aikštei tarnauti: stadionu, šunų parodų vieta, hipodromu..."

PALYGINO SU LATVIJA

Įtakingas „Wall Street Journal", nepatenkintas dabartine britų valdžia, pareiškė: „Britų Darbo partija yra patekusi į visišką kairiojo sparno kontrolę. Per dešimtį metų, jeigu darbiečiai vykdys savo numatytą programą, tai Anglija turės tokią pat ekonominę struktūrą, kaip Latvija ar Estija.

LIETUVOJE

GEN. KARVELIS PARAŠĖ KNYGĄ

Generolas Vl. Karvelis, buvęs 16-tosios lietuviškosios divizijos vadas, o dabar kultūrinių ryšių su užsienio lietuviais komiteto pirmininkas, parašė knygą „Lietuvos TSR išvadavimas". Pasak „Tiesos", jis ruošiasi dar ir daugiau knygų parašyti.

NAUJAS LAIKRAŠTIS

Kaune pasirodė naujas savaitraštis „Už gražią buitį". Jį leidžia „Aušros" buities įmonių ir organizacijų susivienijimas.

APDOVANOTAS A. PELŠĖ

„Tiesa" praneša, kad TSRS Aukščiausias Tarybos Prezidiumas apdovanojo Politbiuro narį A. Pelšę Spalio Revoliucijos ordinu. A. Pelšė yra partinės kontrolės komiteto prie TSKP CK pirmininkas. Tai vienintelis pabaltietis — latvis priimtas į politinį biurą.

KURČIŲJŲ DRAUGIJOS SUKAKTIS

Lietuvos kurčiųjų draugija atšventė 30 metų sukaktį. Vilniuje, Kaune ir Telšiuose yra pastatytos specialios mokslo ir gamybos praktikos patalpos, kuriose mokosi iki 600 kurčiųjų vaikų. Techniniam kurčiųjų paruošimui nuo 1961 m. išleista 4,5 mil. rublių.

KOMP. GRUODŽIO NAMELIS

Kas nėra girdėjęs garsiojo Lietuvos kompozitoriaus prof. Juozo Gruodžio, kuris, sulaukęs vos 64 m., staiga nuo širdies priepuolio mirė Kaune 1948 m. Kas nėra girdėjęs ar pats dainavęs J. Gruodžio sukurtųjų dainų: „Aguonėlės", „Burtai", „Šiltas, gražus rudenėlis", „Ei, jaunieji!", „Tėve mūsų" ir daugybės kitų populiarių dainų ir muzikos kūrinių. Bet nedaug kas žinojo, kad garsusis muzikas gyveno Kaune prie Neries skardžio prilipusiame namelyje, apie kurį Vaivos Balandytės gražiai papasakota „Literatūros ir meno žurnale (Nr. 41).

„Juozo Gruodžio namas Žaliakalnio pakrašty prilipęs prie didelio Neries skardžio. Čia kompozitorius gyveno 1932-1948 metais, iki pat savo ankstyvos mirties. Į namą veda „beždžionių tiltas" — kabantis lieptas, kieme keroja Sofijos Kymantaitės-Čiurlionienės dovanota baltoji alyva, o prie durų kompozitorius, atvažiavusius aplankyti šio namelio, pasitinka liesutė sena moteris su sunkiu kasų vainiku aplink galvą — J. Gruodžio muzikinės literatūros vedėja. Biblioteka — mažas kambarėlis pirmame aukšte, kituose — butai.

O antrame aukšte yra dar vienas kambarys. Jame — sofa, ant kurios mirė J. Gruodis, du foteliai, staliukas, kompozitoriui dovanoti paveikslai, knygų spinta su Gogolio ir Čechovo tomų rinkiniais.

Kompozitorių sąjunga nori įrengti J. Gruodžio memorialinį muziejų, ir pats laikas tai padaryti, nes dabartiniai namo šeimininkai juo visai neirūpina. Nuo stogo laša vanduo ir pūdo sieną, drėksta ir trėšta kambariai.

Įskardžiui lipa sodas, J. Gruodžio užveistas, nes jo svajonė buvo auginti medžius ir kurti muziką. Sodas kiekvienais metais pilnas vaisių, ir šiemet, kai visur sodai tušti, po žolę raičiojasi didelės raudonos kriaušės. Pačioj kalno viršūnėj, nuo kurios atsiveria miestas — tarsi visai po kojom plaukianti Neris, devynaukščiai namai anapus upės, — yra ilga švelnia žole apaugusi aikštelė. Ten vasaromis galėtų vykti kameriniai koncertai, primindami žmonėms šito ramaus kampelo kūrėją.

ŽUVINTŲ EŽERAS — SPARNUOČIŲ BUVEINĖ

„Ežeras pilnas sparnuotų gyventojų. Kai rugsėjo viduryje priskaičiavau daugiau kaip 14 tūkstančių vandens paukščių, patys buvome nustebinti tokiu jų gausumu. Net pradėjome abejoti stebėjimų tikslumu. Po kelių dienų vėl ėmėmės skaičiuoti ežero sparnuočius. Dieną parinkome ramią, saulėtą. Viena stebėtojų grupė valtelėmis išplaukė į ežerą, kiti likome stebėti paukščių judėjimo nuo administracinio pastato bokšto.

Pasirodo, iš tikrųjų Žuvintas turtingas paukščiais. Vien didžiųjų ančių priskaičiuota arti septynių tūkstančių, ne ką mažiau ir laukių. Tarp Deksnių ir Rago švendrynų dabar nuolat laikosi šiemetines plunksnas pakeitusių gulbių pulkas. Ančių ir laukių padaugėjo atskridusiųjų sąskaita. Medžioklės sezonui prasidėjus, šūvių išgąsdinti paukščiai iš aplinkinių ežerų pasitraukė ir prieglobsčio ieško čia.

Visą paskutinį rugsėjo dešimtadienį skrido ir skrido gervės. Virš pelkynų, virš Rudės, šlapiose Saltininkų, Dambravaragio pievose dar girdisi gailus atsisveikinamasis gervių trimitavimas, aidi liūdnas jų klegesys. Vietoje išskridusių dar pasirodo nauji trikampiai. Mėgsta mėlynieji paukščiai prieš kelionę pasiganyti galulaukėj, palesinėti ražienoje. Ne kartą pastebėjome gerves ir šviežiai suakėtų pasėlių plotuose."

(„T.")

IŠ „ŠLUOTOS" HUMORO

„Aš išpyliau pro langą praeiviams ant galvų pamazgas, o redakcija už tai apdrabstė mane purvais".

(Iš atsiliepimo į kritiką)

Kiti rašo

„Draugas" (Nr. 210) įsidėjo ilgą pasikalbėjimą su Vasario 16 gimnazijoj dirbusia mokytoja, poete Marija Saulaityte. Jos pasisakymai apie gimnazijos vargus ir pasisekimus rimti, neišpūsti, todėl verti dėmesio. Pasikalbėjimo užbaigoje betgi randame ir tokius nerimą keliančius žodžius:

„Gimnazija galėtų klestėti. Pavojai jai išnykti, tačiau, yra visai arti. Izoliacijoje yra žlugimas. Sužinojusios, kur silpnosios vietos, pajėgios lietuviškos organizacijos galėtų padėti. Čia nėra vien pinigų klausimas, nors ir jis gyvybinis. Pati gimanzija turi atskleisti savo tikrąsias žaizdas. Ji tuo pačiu turi neslėpti savo didelių pasisekimų. Manyčiau, kad Pasaulio Lietuvių Bendruomenei pirmoje eilėje reikia daugiau susidomėti Vasario 16 gimnazija.

Švietimo taryba, man esant gimnazijoje, mums padėjo vadovėliais ir šiek tiek parėmė kai kuriuos iš JAV mokytojus. Vien pajusti susidomėjimą visada buvo smagu.

Mūsų, ten mokytojavusių, gimnazijos reikalu asmeniški pokalbiai su veikėjais neneša vaisiaus. Tai suprantama. Tik kažin, kaip galėtų būti suprantama už kelerių metų, lankantis Heidelberge, pasukti į kaimą, kuriame gal pamatysime paminklėlį, kad čia buvo lietuviškam gyvenimui svarbi vieta arti Lietuvos. Tiesa, kaimo kapinėse rasime lietuviškų antkapių.

Šiaurės Amerikos lietuviai į gimnaziją negali žiūrėti iš viršaus, nes tokios įstaigos čia išlaikyti nepajėgėme — mes, kurių yra žymiai daugiau, negu tenai. Bet todėl, lietuviams iš visų kraštų jungiantis, galime Vasario 16 gimnazija rūpintis kaip sava, neužsipuolant, bet broliškai stovint šalia ir, esant progai, dirbant kartu.

Jos ateitis visų mūsų reikalas."

★

Nagrinėdamas klausimą, kas padeda ir kas kenkia išlikti lietuviškajai išeivijai **(Laiškai Lietuviams, Nr. 9)** Alfonsas Nakas, be kita ko, sustoja ir prie lietuviškosios spaudos. Jis vertina jos teigiamąjį ir neigiamąjį atvejus. Neigiamasis atvejis, arba V. Biržiškos žodžiais tariant, spaudos banditizmas, kai, slapyvardžiais prisidengus, siekiama vienas kitą juodinti ir suvedinėti asmeniškas sąskaitas, Europos lietuvių spaudai nėra būdingas. Tačiau didelio dėmesio verta yra pirmoji straipsnio dalis, kuri čia ir pateikiama.

„Periodinė spauda, dar tebebūdama kūdikio vystykluose, lietuvių tautai suvaidino lemiamą vaidmenį. Turiu galvoje lietuvišką periodiką ano šimtmečio gale ir šio pirmose dviejose dekadose. Taip, spauda lietuvių tautą pažadino nepriklausomam gyvenimui. O juk lietuviai tuomet pusiau beraščiai tebebuvo. Modernų, civilizuotą žmogų spauda yra pavergusi. Be spaudos jis jau nebežinotų, nė kaip gyventi. Spauda nebereikalinga tik numirusiam ir palaidotam.

Kadangi lietuviškoji išeivija dar nei mirusi, nei palaidota, tai ji turi savąją, lietuvišką spaudą. Gausi ta mūsų spauda ir įvairi, kaip įvairi mūsų srovinė bei pasaulėžiūrinė diferenciacija. Nepaisant ideologinių skirtumų ir religinių įsitikinimų, mūsų išeiviškos spaudos pirmasis rūpestis yra Lietuvos išlaisvinimas. Vien jau dėl to spauda laikytina pačiu didžiausiu, pačiu reikalingiausiu išeivijos veiksniu. Randame savoje spaudoje ir nemaža lituanistikos, kuri mus auklėja, šviečia, kultūrina. Spaudos dėka sėkmingai praeina kongresai, konferencijos, suvažiavimai, dainų ir tautinių šokių šventės. Spaudos dėka auga kultūriniai ir politiniai fondai, įvyksta operų spektakliai, ruošiamos dailės parodos. Spaudoje aprašomos vedybos, sukaktys ir mirtys. Spaudoje atsispindi visas mūsų išeiviškas gyvenimas, nors kartais kiek papudruotas ir pafrizuotas. Ypač gyvenimo tėkmę gerai aprėpi, kai skaitai ne vieną, o keliolika išeivijos laikraščių bei žurnalų. Atimtų kas mums spaudą, tai greitai taptume lietuviškais lavonais. Tokių lietuviškų lavonų, kurie dėl savo ar redaktorių kaltės nuo lietuviškos spaudos atitolo, jau turime nemažą skaičių. Jie nieko nebežino, kokiais rūpesčiais lietuviškoji išeivija gyvena."

KAI REIKIA SIUNTINIO

Aišku, kad artimieji Lietuvoje ar Sibire reikalingi paramos ir siuntinius reikia siųsti. O kai reikia, rašykite:

Lithuanian House Ltd.
Siuntinių Skyrius
1 LADBROKE GARDENS,
LONDON, W11 2PU

Rašykite tuo adresu, ir bus pasiųsta viskas pagal jūsų norus ir pageidavimus.

Europos Lietuvių Kronika

DBLS TARYBOS POSĖDIS

Spalio 26-27 d. Lietuvių Sodyboje įvyko plataus masto DBLS Tarybos posėdis — susirinkimas. Jame dalyvavo apie 30 žmonių. Be pačios Tarybos narių jame buvo DBLS ir L. Namų b-vės valdybos atstovai, o taip pat daugelio organizacijų, klubų ir DBLS skyrių atstovai. Atvyko net iš tolimos Skotijos „Šv. Cecilijos" choro dirigentas ir Lietuvių Instituto (Bellshill) atstovas P. Dzidolikas.

Pranešimus padarė Tarybos pirm. A. Bučys, DBLS Centro valdybos pirm. J. Alkis, L. Namų b-vės vicep. Z. Juras, Skotijos lietuvių vardu P. Dzidolikas, Anglijos skautų vardu J. Maslauskas, „Ramovės" vardu V. Andruškevičius, „Vaidilos" — V. Zdanavičius, Bradfordo „Vyties" klubo — S. Grybas, Manchesterio Liet. Soc. klubo — V. Bernatavičius. Taip pat apie savo veiklą pranešė kai kurių DBLS skyrių atstovai: Kietavičius — Birminghamo, K. Bivainis — Nottinghamo, Dimša — Coventrio, J. Maslauskas — Derby, T. Vidugiris iš Centrinio skyriaus Londone.

Įdomią paskaitą-pranešimą skaitė DBLS Tarybos narys R. Šova. (Ji bus išspausdinta atskirai). Tarybos vicep. pateikė rezoliucijas, kurios taip pat bus paskelbtos kitos savaitės laikraštyje.

Baigiant buvo padiskutuoti lietuviškosios spaudos, o ypačiai „E. Lietuvio" reikalai. Taip pat buvo paaiškinta, kas daroma lietuviško radijo pusvalandžio srityje.

Posėdžiui-susirinkimui pirmininkavo A. Bučys, sekretorius — A. Kučinskienė.

Transporto priemones nuo Londono iki L. Sodybos nemokamai parūpino, apnakvino ir maitino L. Namų bendrovė, o visus atvykusius maloniai priėmė ir globojo Sodybos šeimininkai B. ir J. Snabaičiai. Jiems visiems posėdžio prezidiumas pareiškė nuoširdžią padėką. Susirinkimo dalyviai taip pat dėkingi kun. A. Gerybai už sekmadienio pamaldas ir gražų lietuvišką pamokslą.

Daugiau apie šį mišrų susirinkimą, skirtą lietuviškosios veiklos pagyvinimo klausimams svarstyti, bus parašyta vėliau.

LONDONAS

PADĖKA

Reiškiame nuoširdžią padėką visiems artimiesiems ir draugams už pagalbą ir užuojautas, pareikštas per „Europos Lietuvį", laiškais ir asmeniškai, a. a. mamytei Stasei Mockienei mirus. Esame giliai dėkingi gerb. klebonui J. Sakevičiui, kun. K. Matulaičiui ir J. Černiui už gražias apeigas ir visiems taip gausiai dalyvavusiems pamaldose Lietuvių Bažnyčioje ir prisidėjusiems šv. mišiomis ir gėlėmis prie palydėjimo į amžiną atilsį.

Taip pat esame labai dėkingi visiems, kurie mamytę lankė ir padėjo slaugyti namuose ir ligoninėje.

Dukros ir sūnūs su šeimomis

RUDENS BALIUS

Londono L. M. Sambūris „Dainava" ruošia **Tradicinį Rudens Balių**, kuris įvyks lapkričio mėn. 9 d. 7.30 val. Lietuvių Namuose, 2, Ladbroke Gardens, W.11.

Gros gera muzika, veiks turtinga loterija, karšti „cepelinai" ir kiti skanumynai.

Visus maloniai kviečiame atsilankyti.

Įėjimas (su užkandžiais) 75 p.

„Dainava"

DAINAVIEČIŲ SUSIRINKIMAS

Lapkričio 3 d. 4 val. p. p. Lietuvių Namuose šaukiamas dainaviečių susirinkimas.

Visos narės kviečiamos dalyvauti.

Valdyba

MIRUSIŲJŲ PRISIMINIMO DIENA

Lapkričio 3 d., sekmadienį, londoniečiai prisimins savo mirusiuosius. 3.30 val. p. p. bus kapinių lankymo procesija šv. Patriko kapinėse, kur yra daugiausia palaidota lietuvių. Procesija prasidės nuo koplyčios ir baigsis lietuviškame skyriuje.

Kapinės pasiekiamos Londono požeminio traukinio Central line, važiuojant iki Leyton stoties; autobusais 58, 69, 236.

MANCHESTERIS

LIETUVOS KARIUOMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS

L. V. S-ga „RAMOVĖ" Manchesterio skyrius š. m. lapkričio 2 d. 5.30 val. p. p. rengia Cheetham Town Hall, Cheetham, Manchester, 8, LIETUVOS KARIUOMENĖS ŠVENTĖS minėjimą.

Programą atliks P. V. Dzidoliko vadovaujamas Skotijos lietuvių choras ir kiti. Po programos bus šokiai. Veiks baras, užkandinė. Paskaitą skaitys kap. V. Andruškevičius.

Rengėjai kviečia visus iš arti ir toli, pavieniai ar ekskursijomis, atsilankyti į minėjimą.

Skyriaus Valdyba

PENSININKŲ BALIUS

Spalio 19 d. vakare Manchesterio Liet. Soc. klubas savo patalpose surengė klubo narių pensininkų balių — pobūvį, kuriame dalyvavo daugiau kaip 60 asmenų. Vien pensininkų buvo pakviesta 40. Jų skaičius kas metai didėja. Dalis dėl ligos ir kitų priežasčių nedalyvavo. Seniausia pensininkė buvo Leveckienė, 80 m.

Balių-pobūvį atidarė ir jį pravedė mok. D. Dainauskas, kuris tarė įžanginį žodį ir pakvietė kun. V. Kamaitį palaiminti MLM Ratelio „RŪTA" narių paruoštus skanius šiltus ir šaltus valgius bei tauriuosius gėrimus.

Pirmoji taurė buvo pakelta už Lietuvą, brangią tėvų žemę, kartu prisimenant tuos, kurių garbei buvo surengtas pobūvis, ir tuos, kurie jau atsiskyrę nuo mūsų.

Pensininkus ir senelius sveikino ir jiems gražios kloties linkėjo kun. V. Kamaitis, klubo p-kas V. Bernatavičius, DBLS Manchesterio skyr. p-kas A. Jaloveckas, Bradfordo lietuvių vardu J. Žalys, pensininkų vardu, kadaise nešęs Dariaus ir Girėno karstus, kalbėjo A. Jasikas, Rochdalės liet. vardu — V. Kavaliauskas, LVS „RAMOVĖ" Manchesterio skyr. vardu — vicepkas A. Pupelis, MLM Ratelio „RŪTA" B. Barauskienė ir Skautų ir Sekm. Mokyklos Tėvų k-to p-kas V. Kupstys.

Linksmoji dalis prasidėjo daina LIETUVA BRANGI. Levickienė (80 m.) solo padainavo vieną labai senovišką dainą. Apie senatvę kalbėjo mok. D. Dainauskas. Po to sekė laisvoji dalis, kuri buvo pamarginta linksmais pašnekesiais, dainomis ir šokiais.

Čia iš V. Kupsčio sužinojome, kad š. m. spalio 30 d. į Kanadą pas savo sūnų išvyksta Julė Navackienė su savo dukterimis, kurios vyras neseniai mirė. Žinia jai išvykti atėjo netikėtai greitai, pasiruošti duota tik dvi savaitės. Julė buvo vaišinga, veikli, priklausė MLM Rateliui „RŪTA", liet. klubui.

Visiems, sulaukusiems senatvės, linkime gražių ir saulėtų gyvenimo dienų.

A. P-kis

BRADFORDAS

SPAUDOS LAISVĖS ATGAVIMO MINĖJIMAS

Spalio 19 d. Vyčio klubo valdybos ir talkininkų pastangomis gražiai paminėta 70 metų mūsų spaudos laisvės atgavimo sukaktis, sutelkusi ne mažą būrelį dalyvių naujojoje klubo salėje. Pradžioje visi susidomėję apžiūrėjo V. Ignaičio surengtą anglų k. knygų parodą, išdėstytą net ant kelių stalų: tai mūsų rašytojų kūriniai, meno albumai, mūsų kovingos istorijos veikalai, kurie, gražiai įrišti, bus padovanoti lietuvių vardu anglų bibliotekai, kad bylotų apie lietuvių tautos kultūrą ir jos istoriją anglų studentams bei plačiai visuomenei.

Minėjimą trumpa kalba pradėjo klubo kultūros reikalų vadovas J. Adamonis, pabrėžęs sukakties svarbą ir paskaitai pakvietęs kun. J. Kuzmickį. Prelegentas, paminėjęs 1547 m. išleistą pirmąją knygą lietuvių kalba — M. Mažvydo „Catechismusą", — išryškino Vilniaus Aukštosios Mokyklos bei Universiteto indėlį į mūsų literatūrą D. Lietuvoje, 1831 m. sukilimą ir jį numalšinusį Myk. Muravjovą, paskelbusį Lietuvą rusų žeme ir parengusį kelią lotynų raidynu spaudos uždraudimui, kurį įvykdė Vilniaus gen. gub. Konst. Kaufmanas, paskelbęs 1865 m. rugsėjo 6 d. patį gėdingąjį aktą, rugsėjo 25 d. patvirtintą carinės Rusijos vidaus reikalų ministerio Valujevo. Lietuviams tebeašant knygas, spausdinant jas Prūsijoje ir knygnešiams skleidžiant lietuvių tarpe, gėdingo rusinimo akto nepavyko įgyvendinti ir, inž. A. Macijausko bei P. Višinskio bylų dėl spaudos laisvės pasėkoje, po keturiasdešimt metų — 1904 m. gegužės 7 d. — gen, gub. S. Mirskis draudimą panaikino. Šiandien ok. Lietuvoje lietuvių spauda taipgi nelaisva, kai kompartija ją pažabojusi apinasriu, neleidžiančiu rašyti bei spausdinti tikėjimo ir nepriklausomybės laisve alsuojančių knygų ar periodinių leidinių. Tai geriausiai įrodo ką tik JAV išleista „Lietuvių katalikų Bažnyčios kronika", sudaryta iš slapta skelbiamų pogrindžio leidinių, už kuriuos pasiaukoję lietuviai yra suiminėjami, konfiskuojant net nekaltus laisvės laikais leistus vaikų „Žvaigždutės" leidinius. Paskaitą J. Kuzmickis užbaigė nuotaikingu „Tu kaip našlaitė" eilėraščiu.

Du išjaustus savo eilėraščius — „Laiko bėgyje" ir „Kiekvieną sakinį" — padeklamavo A. Bučys: sunku esą atsiskirti su akimirka kaip su savo mylimąja, o kūrybos žodžiai — kaip granito luitai, — iš žodžių kuriami sakiniai, iš granito — nuostabūs meno kūriniai. E. Navickienė „Sapno" eilėraštyje sklandžiai atgamino pievos marką, gramzdinančią kojas ir šaltomis rankomis tempiančią žemyn, į velnio akį: dabar patį vidurnaktį vienui viena meiliai žiūrėtų į šito velnio, tartum kokio mylimojo akį.

V. Ignaitis, ilgą laiką renkąs knygas anglų k. apie Lietuvą Bradfordo bibliotekai, išsamiai papasakojo apie renkamas knygas, rišimą, fundatorių lakštelių spausdinimą, ragindamas aukomis paremti šio lietuvių paminklinio darbo sėkmę

Minėjimą šiltais žodžiais užbaigė klubo pirm. St. Grybas. Tautos Himnas nuskambėjo kaip ryžto, vienybės ir nenuilstamos veiklos giesmė.

Užkandžių metu pasidalinta ne tik įspūdžiais, bet ir tolimesnės veiklos planais: lapkričio 2 d. važiuojama į Manchesterį, o 23 d. laukiami sveteliai klube rengiamam minėjimui. Pažymėtina, kad tą patį vakarą knygų reikalui buvo suaukota 32 svarai ir „Kroniką" įsigijo keliolika.

Kai taip kruoščiai rengiami įvairūs minėjimai, miela, kad lietuviai juose dalyvauja, tačiau, jei galima būtų numoti ranka į visokį nuovargį ir nerangumą, dalyvių galėtų būti kitatiek daugiau.

Z. P-lis

NOTTINGHAMAS

ANGLIJOS LIETUVIŲ KATALIKŲ BENDRIJOS SEIMAS — SUVAŽIAVIMAS

Spalio 12 d. Nottinghame liet. „ŽIDINY" įvyko ALK Bendrijos seimas — suvažiavimas, kuriame dalyvavo kun. S. Matulis, MIC, kun. V. Kamaitis, kun. J. Kuzmickis, dr. A. Stepanas su žmona Audrone ir sūneliu Paulium iš Australijos ir daug seimo atstovų ir svečių.

Seimas pradėtas „ŽIDINIO" koplyčioje malda ir Malda už Tėvynę, prašant Viešpaties Lietuvai laisvės. Kun. J. Kuzmickis pasakė įžanginį religinį žodį. Maldas už Tėvynę paskaitė K. Strakšienė ir S. Kasparas.

Seimą atidarė ALK Bendrijos C. K-to p-kas J. Zokas, tardamas įžanginį žodį. Seimui pirmininkavo S. Kasparas, sekretoriavo A. Jaloveckas.

Pranešimus apie ALK Bendrijos veiklą padarė jos p-kas J. Zokas, iždininkienė J. Narbutienė, sekr. kun. S. Matulis, MIC; revizijos k-jos K. Bivainis. Iš pranešimų matėsi, kad ALK Bendrijos Centro V-ba gražiai veikė ir surengė du sąskrydžius: vieną Wolverhamptone, kitą Birminghame, o Manchesterio LK Bendrija surengė Kanados Hamiltono liet. mergaičių choro „AIDAS" koncertą Manchestery, apie kurį buvo rašyta anksčiau.

Rezoliucijų komisiją sudarė dr. J. Sakevičius, MIC, kun. J. Kuzmickis, kun. V. Kamaitis, A. Podvoiskis ir J. Zokas. Visi dalyvavusieji seime buvo skaitomi pilnateisiais atstovais, kurie galėjo pasisakyti ir balsuoti. Be to, buvo išklausyta eilė sveikinimų žodžiu ir raštu.

ALK Bendrijos Centro Valdyba perrinkta ta pati: J. Zokas, P. Makūnas, kun. S. Matulis, MIC, J. Narbutienė ir J. Šukaitis; revizijos komisijon: K. Bivainis, S. Kasparas ir P. Viržintas. Valdyba pareigomis pasiskirstys vėliau.

Seimo metu buvo svarstomi įvairūs einamieji reikalai bei sumanymai, ypač dėl ateities veiklos. Be to, buvo priimta eilė rezoliucijų. Jos bus paskelbtos vėliau.

Po oficialiosios dalies dr. A. Stepanas padarė apžvalginį pranešimą apie Australijos lietuvių įsikūrimą ir gyvenimą. Kun. Kuzmickis pranešė mums įdomių žinių iš gyvenimo Lietuvoje. Buvo perskaitytas P. ir E. Viržintų apžvalginis raštas iš Seinų krašto. Kun. dr. J. Sakevičius, MIC, ir J. Narbutienė suteikė žinių apie JAV lietuvius. Kun. S. Matulis, MIC, paskaitė iš Lietuvos gautą laišką, kuriame buvo aprašyti atlaidai Šiluvoje. Visus stebino tai, kad atlaidai buvo tokio pat didelio masto, kaip ir prieš karą. Pranešimuose buvo painformuota apie PLKB-jos 1974 m. visuomenininko premijos gavimą ir ateinančiais (1975) m. įvykstantį PLK Bendrijos Seimą Romoje. Seimo ir Šv. Metų proga norima surengti ekskursiją į Romą.

Meninėje dalyje R. Strakšienė padeklamavo J. Gutos ir I. Jansonaitės eilėraščių; M. Paulavičienė paskaitė Č. V. Obcarsko kūrybos; L. Švalkus paskaitė savo kūrybos; kun. J. Kuzmickis-Gailius paskaitė savo prozos ir poezijos. Taip pat buvo paskaityti tai progai prisiųsti du V. Šlaito eilėraščiai. Po to buvo pasiklausyta talentingos muzikės Z. Popikaitės įvairios vargonų muzikos ir liet. muzikos iš magnetofono juostų. Be to, buvo parodytas filmas iš JAV liet. Tautinių Šokių Šventės. Dr. A. Stepanas ir kun. S. Matulis, MIC, parodė šviesos paveikslų iš Australijos, Anglijos ir Romos liet. gyvenimo. Taip pat buvo išklausyta juosose įrašytos Šv. Tėvo Pauliaus VI ir vysk. P. Marcinkaus kalbos, pasakytos liet. koplyčios pašventinimo proga.

Patalpose, kuriose vyko Seimas, buvo išstatyti R. Popikienės meniški paveikslai, lėlės ir meniškos žvakės. Šių eksponatų buvo galima nusipirkti.

Meninės dalies metu išryškėjo, kad Anglijoje yra nemaža talentingo liet. jaunimo menų srityje, bet jie lieka niekieno nepastebėtas. I-mojo ir II-jojo ALK Bendrijos Seimo — suvažiavimo metu nors ir buvo prisimintas liet. jaunimas ir buvo norima duoti progos jam pasireikšti, bet ligi šiol nedaug kas padaryta. ALK Bendrijos Centro V-ba, ruošdama parengimus, turėtų parodyti pavyzdį ir pirmoji surengti jaunųjų liet. talentų vakarą ar ką nors panašaus. Tai būtų gražu, naudinga ir išpopuliarintų talentingąjį mūsų jaunimą.

Seimas užbaigtas malda ir Tautos himnu.

Seimo metu vyko lietuviškos spaudos nuo senųjų laikų gausi ir įvairi spaudos paroda. Čia buvo galima už pusę kainos įsigyti įvairių liet. knygų ir kitos spaudos.

Namų šeimininkas kun. S. Matulis, MIC, visus rūpestingai globojo ir vaišino, o sekmadienio rytą aprodė „ŠALTINIO" spaustuvę ir pademonstravo, kaip vyksta spausdinimo darbas.

Šventųjų Metų, kurie būna tik kas 25-ti metai, ir kartu Seimo — suvažiavimo proga, taip pat už herojiškai kovojančią Lietuvą, sekmadienį 2 val. p. p. Nottinghamo Šv. Barnabo katedroje buvo atlaikytos iškilmingos lietuviškos pamaldos, kuriose dalyvavo keli šimtai tautiečių. Čia buvo galima pagal nustatytą tvarką įsigyti visuotinius atlaidus. Šv. Mišias laikė kun. V. Kamaitis ir kun. S. Matulis, MIC. Šv. Rašto ištraukas skaitė J. ir V. Važgauskai ir dr. A. Stepanas. Pamokslą pasakė kun. V. Kamaitis. Kun. S. Matulis, MIC, dar kartą visiems perskaitė minėtą laišką apie atlaidus Šiluvoje. Vargonais grojo Z. Popikaitė. Lietuviškas giesmes giedojo visi dalyvavusieji. Pamaldos baigtos MALDA UŽ TĖVYNĘ.

Seimas buvo gerai suplanuotas ir suorganizuotas. Jis vyko sklandžiai ir darbingoje nuotaikoje, kuo pasidžiaugė, pagyrė ir padėkojo prezidiumo p-kas S. Kasparas.

Naujajai ALK Bendrijos Centro Valdybai linkime sėkmės.

A. P-kis

RYŠIS SU ŽUVUSIAIS, MIRUSIAIS

Ir šiemet gedulingomis pamaldomis čai prisimenami žuvusieji Lietuvos kovotojai, kankiniai bei visi mirusieji tautiečiai. **Vėlinėse**, lapkr. 2 d., 19 val. laikomos Liet. Židinyje trejos gedulingos Mišios su mišparais. Lapkr. 3 d., po gedulingų 11.15 val. pamaldų 12.30 val. renkamės prie Cemetery, Wilford Hill, Louborough Rd. vartų ir procesijoje einame į liet. kapines už mirusius maldai ir pagarbai.

Kas turi mašinas, malonės paimti neturinčius.

Gedulingi mišparai Liet. Židinyje lapkr. 4-9 d. bus 19 val.

DERBY

PADĖKA

Nuoširdžiausią padėką reiškiu sunkioje ligoje mane lankiusiems: kun. S. Matuliui, kun. S. Lennon, dr. J. Mockui, dr. S. Kuzminskui, mieloms dukrelėms Sigutei ir Gertrudai, šv. Juozapo ir šv. Albans bažnyčių kunigams, P. Popikai su žmona ir dukra, V. Žemaičiui, I. Šimkui su žmona ir visiems mano skyriaus bendradarbiams, sveikinusiems raštu ir dovanomis.

Ypatingą padėką reiškiu J. Zokui, kuris lankė mane kasdien per visas 4 savaites ir rūpinosi visais mano reikalais. Jis suruošė ligoninėje mano 65 metų amžiaus proga vaišes, kuriose dalyvavo mano darbovietės — miesto valdybos atstovai.

Petras Bugailiškis

GLOUCESTERIS

EKSKURSIJA Į MANCHESTERĮ

Gloucesterio ir Stroudo DBLS skyriaus valdyba lapkričio 2 d. organizuoja ekskursiją į Manchesteryje ruošiamąjį Kariuomenės šventės minėjimą. Iš Gloucesterio autobusas išvyks 1 val. nuo ukrainiečių klubo, 37 Midland Rd. Iš Stroudo 1.30 val. iš miesto centro. Prašome nesivėluoti.

Skyriaus Valdyba

VOKIETIJA

SUSITIKIMAS SU VYSKUPU DR. A. DEKSNIU

Spalio 19 d. Stuttgarto apylinkės lietuviai vyskupą dr. A. Deksnį pasitiko Bad Cannstatte, Liebfrauen parapijos salėje. Čia prie kavutės vyskupas pasišnekučiavo su jo laukti susirinkusiais tautiečiais. Ta proga bendrijos kapelionas kun. K. Senkus padarė išsamų pranešimą apie vietos katalikų bendrijos religinę bei kultūrinę veiklą. Po į Šventuosius Metus įžanginių maldų Kolpingraus koplyčioje, vyskupas dr. A. Deksnys turėjo spaudos konferenciją su vokiečių laikraštininkais, kurią suorganizavo dr. J. Norkaitis, ir kuri užtruko apie dvi valandas. Su dideliu susidomėjimu žurnalistai išklausė vyskupo pranešimą apie bažnyčios padėtį okupuotoje Lietuvoje. Žurnalistai pažadėjo plačiau spaudoje informuoti vokiečių visuomenę apie Sovietų pavergtuose kraštuose pagrindinių žmogaus teisių pažeidimą.

***

Šventės proga vietos moterys suorganizavo turtingą tautodailės parodą, kurią puošė lietuviškos staltiesės, rankšluosčiai, juostos, odos rankdarbiai, o ypač daug gintaro dirbinių. Iš Berlyno atvykęs vokietis Ernst Friederich išstatė apie 30 paveikslų, — didelės fotografijos, grafika ir fotokolažai, — parodą, pavadintą: „Iš karo griuvėsių į taiką"...

Sekmadienį, 20. X, 11.30 val. vyskupas dr. A. Deksnys, asistuojant prelatui dr. Celiešiui, atnašavo šv. mišias ir pasakė pamokslą. Pilna Kolpinghaus koplyčia prisirinkusių tautiečių giedojo lietuviškas giesmes, kurias vargonais palydėjo iš Berlyno atvykusi lietuvaitė Raminta Lampsatytė.

Po bendrų pietų ir parodų apžiūrėjimo įvyko vyskupo pagerbimas su sveikinimais ir koncertu.

Baden Wuerttembergo vyriausybės atstovas Adolf Gerold NACK aukštąjį svečią sveikino pabėgėlių reikalams Valstybės sekretoraius vardu, o miesto tarėjas Neumann Stuttgarto miesto magistrato vardu. VLB vietos apylinkės pirmininkė Z. Glemžienė sveikino bendruomenės vardu ir įteikė dovaną, o lietuvių moterų vardu pasveikino vietos moterų klubo pirmininkė J. Repšienė. Septyni lietuviukai deklamacijomis pasveikino Ganytoją ir prieauglio vardu įteikė puokštę gėlių.

Pianistė Raminta Lampsatytė fortepionu atliko Johanes Brahms — Intermezzo Op. 116 Nr. 6, Op. 118 Nr. 2, Capricio Op. 76 Nr. 2 ir J. Seb. Bach — Partita Nr. 5.

Kun. K. Senkus, R. Lampsatytei fortepionu palydint, solo pagiedojo — „Apsaugok Aukščiausias", Naujalio — „Kai širdį tau skausmas..." ir padainavo jo paties harmonizuotas dainas — „Šiaurės vėjas baisiai ūžia", „Piemenaitės daina" ir A. Bražinsko — „Oi griežle, griežlele mano".

Po Tautos himno vyko bendras pobūvis, kuris užsitęsė iki vėlaus vakaro.

Spalio 21 d. vyskupas dr. A. Deksnys buvo priimtas Stuttgarto miesto magistrate.

Dalyvis

ITALIJA

LIETUVIŠKA ŠVENTĖ

Šiaurės Italijos Domodossolos mieste š. m. spalio 19-20 dienomis įvyko tėvo T. Eremino suorganizuotas lietuvių suvažiavimas. Jo paįvairinimui buvo suorganizuota plataus masto meninė programa. Savo paveikslų parodą suruošė dailininkas Kundrotas. J. Stasiulienės vadovaujama tautinių šokių grupė „Viltis" davė italų publikai tris spektaklius, o baritonas Otto Linsi lietuvių kalba sudainavo keletą liaudies dainų. Ypatingai reikia džiaugtis, kad „Vilties" šokėjai, visi šveicarai, krašto kalba pristatydami publikai šokius, labai taikliai juos apibūdina, atspėdami šokių esmę. Sekmadienį, spalio 20 d., iškilmingas mišias atlaikė prel. dr. L. Tulaba, pasakydamas šventei pritaikytą pamokslą italų kalba. Per pamaldas italų Šv. Cecilijos choras, tarp kitko, sugiedojo Marija, Marija lietuviškai. Suvažiavime labai aktyviai reiškėsi Lietuvos ministras S. Lozoraitis jun., tai atidarydamas spektaklius, tai nuošaliai diskutuodamas su italų politikais Lietuvos reikalus.

J. J.

Tėvas T. Ereminas ir visi šventės programos dalyviai, sugebėję tokiose nepaprastose aplinkybėse garsinti Lietuvos ir lietuvių vardą, nusipelno Europos ir viso pasaulio lietuvių didžiausią pagarbą ir pasigėrėjimą.

Redakcija

VASARIO 16 GIMNAZIJA

Pasitraukė Herta Motgabienė

Sulaukusi pensijos amžiaus, iš gimnazijos pasitraukė nuo šių mokslo metų pradžios H. Motgabienė. Vasario 16 gimnazijoje dirbo nuo jos įsikūrimo 1951 m. Diepholce. 1954 m., atkėlus gimnaziją Huettenfeldan, ji visą laiką iki išėjimo pensijon buvo mergaičių bendrabučio vedėjos pavaduotoja ir rankdarbių mokytoja. Mokytojos darbą pradėjo išeivijoje Rothenburgo o. d. T. stovyklos progimnazijoje 1949 m. Tokiu būdu Motgabienė mokė ir auklėjo 25 metus daugybę mokinių (ypač mergaičių), kurie už jos motinišką rūpestingumą ir nuoširdžias pastangas paliks visada dėkingi. Linkint jai malonaus poilsio ir vaisingo darbo, tenka džiaugtis, kad ji žada retkarčiais, esant reikalui, ir toliau talkinti mūsų mokyklai.

Nauji mokytojai

Gimnazijoje pradėjo auklėtojos darbą dirbti Amerikos lietuvaitė **dr. Violeta Jonaitė**, perėmusi iš H. Motgabienės mergaičių bendrabučio vedėjos pavaduotojos pareigas.

Istoriją ir anglų kalbą naujaisiais mokslo metais dėsto **Birutė Bilkštytė, M. A.**, iš Toronto.

LIETUVIŠKOS PAMALDOS

BRADFORDE — lapkričio 3 d., 12.30 v. Po pamaldų — organizuotas lietuvių kapų lankymas.

LEEDSE — lapkričio 10 d., 3 v. p. p.

STOKE-ON-TRENTE — spalio 27 d., 15.45 val., Sacred Heart, Tunstall.

NOTTINGHAME — lapkr. 2 d., **Vėlinėse**, 19 val., trejos gedulingos Mišios Liet. Židinyje.

NOTTINGHAME — lapkr. 3 d., 11.15 val., Liet. Židinyje. Po pamaldų visi lankome liet. kapus Wilford Hill kapinėse.

WOLVERHAMPTONE — lapkr. 3 d., **18 val.**, Convent of Mercy, St. John's Square.

NOTTINGHAME — lapkr. 4-9 d., 19 val., gedulingi Mišparai Liet. Židinyje.

NOTTINGHAME — lapkr. 10 d., 11.15 val., Liet. Židinyje.

KETTERINGE — lapkr. 10 d., 14 val., St. Edward's.

NORTHAMPTONE — lapkr. 10 d., 16.30 val., **St. John's, Bridge Street.**

DERBYJE — lapkr. 17 d., 14 val. **a. a. Onos Matczakienės** paminklo šventinimas Nottingham Rd. kapinėse ir liet. pamaldos 18 val. Bridge Gate, Convent of Mercy.

NOTTINGHAME — lapkr. 17 d., **Vilniaus Aušros Vartų Marijos šventėje**, 11.15 val., Liet. Židinyje.

MANCHESTER — lapkričio 3 d., 12 val. Notre Dame seselių koplyčioje, Bignor St., Manchester 8. Giedos Skotijos lietuvių choras.

ECCLES — lapkričio 10 d., 12.15 val.

ROCHDALE — lapkričio 17 d., 11.30 val.

MANCHESTER — lapkričio 24 d., 11 val.